

ŠTEV. 10

POŠTNIHA PLAČANA
V GOTOVINI

1932.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE
USLUŽBENCEV DRŽAVNIH ŽELEZNIC
LJUBLJANA VII.

LETO VIII.

Sprememba cen.

Cene stopijo v veljavo dne 21. X. 1932.

Moka 0gg dnevna cena	kg	Din	3·20	Slanina tirolska	kg	Din	20·—
Moka 0g	"	"	3·20	" krušna	"	"	17·—
Moka 2	"	"	3·—	" papricirana	"	"	18·—
Moka štev. 5	"	"	2·70	" hamburška	"	"	20·—
Moka koruzna	"	"	1·60	" prek. debela	"	"	19·—
Zdrob koruzni	"	"	2·25	Svinjski parklji	"	"	4·—
Koruzna debela	"	"	1·25	Sir parmezan	"	"	80·—
Fižol prepeličar	"	"	3·50	Keksi na vago	"	"	24·—
Sladkor kandus	"	"	24·—	Kakao Ila	"	"	30·—
Sladkor margo	"	"	48·—	Slive bosanske	"	"	6·—
Kava „Perl“	"	"	74·—	Lešniki	"	"	28·—
Kava „Portoriko“	"	"	74·—	Milo Schicht terp.	"	"	14·50
Kava Ia	"	"	60·—	Milo „ nav.	"	"	12·50
Kava Ila	"	"	48·—	Milo Zlatorog terp.	"	"	13·50
Kava žgana	"	"	68·—	Milo „ nav.	"	"	11·50
Kava „specijal“	"	"	80·—	Smirkovo platno	kom.	"	2·25
Kava IIIa žgana	"	"	58·—	Sveče male	zav.	"	7·50
Kneipp	"	"	12·50	Sveče velike	"	"	7·50
Mast	"	"	17·—	Sveče male	kom.	"	0·75
Ceres bel rumen	"	"	24·—	Sveče velike	"	"	1·25
Slanina soljena	"	"	17·—	Jajca štajerska dnevna cena, kom.	"	"	1·10

Novo blago.

Fižol (novi ribničan)	kg	Din	3·—	Plavilni papir	zav.	Din	1·50
Sir Ila	"	"	16·—	Pasta za čiščenje peči škat.	"	"	3·—
Nočne lučke „Lunar“ škt.	"	"	2·—	Soda bicarbona	kg	"	10·—

Priporočamo članom, da se že sedaj krijejo za zimo s krompirjem, čebulo in zimskim sadjem, dokler so še nizke cene in blago lahko dostavimo v toplem jezenskem času.

Obvestilo!

Naš mesni oddelek izdeluje v lastni delavnici vse vrste prekajenega mesa, slanine, salami i. t. d.

Dnevno se dobe v vseh prodajalnah sveže hrenovke, safaladi in slične izdelke.

Pripombe k ceniku.

Zakaj smo podražili moko, mast in kavo?

Naši člani so gotovo že čitali, kako slaba je bila letos letina pšenice. Ponekod, imajo pšenice niti za seme, medtem ko so druga leta izvažali blaga na stotine vagonov. Je mogoče, vsaj tako pravijo, da bo pšenice do nove letine še zmanjkalo, in da bi jo morali uvažati. — Da očuvamo našo zalogo, pa tudi našo valuto — bo nastal naravni pojav — kjer je malo blaga, se blago draži — ali z visoko ceno se odbija kupca, da seže po blagu, ki je cenejše.

Tako se zvišava cena za pšenično moko, medtem ko smo lahko znižali cene za koruzne izdelke. Mesto 1 kg pšenične moke se lahko dobi 2 kg koruzne moke, ki je še bolj izdatna in tečna.

Podražili so se tudi mast in mesni izdelki, ker so se podražili prašiči radi izvoza v inozemstvo.

Nabavljalna zadruga uslužbencev držav. železnic Ljubljana.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE VSLVŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠTEV. 10.

LJUBLJANA, 20. OKTOBRA 1932.

LETO VIII.

E. T.:

Cilji nabavljalnih zadrug.

V zadnji številki objavljeni referat o gledanju zadrúžnega ideologa Ch. Gideja na prave in neprave zadruge se je zdel prijatelju nepopoln, ker v njem niso zadosti jasno iznešeni cilji pravih zadrug. Ta nedostatnost je naravna, saj sem obravnaval le zadnje poglavje knjige, ki je vsa posvečena pravemu zadrúžništvu in pojasnjuje njegove cilje in program. Nadaljeval bom zato, kjer sem končal.

Gidejeva delitev nabavljalnih zadrug v individualistične, socijalistične in prave zadruge nam postane bolj pojmljiva, če preotrimo njegov odgovor na vprašanje, ki si ga je zastavil sam: Ali je zadruga sredstvo ali cilj? Gide odgovarja na to vprašanje v knjigi „Nabavljalna zadruga“:

Za ogromno večino onih, ki so danes člani nabavljalnih zadrug, je zadrúžništvo samo sredstvo, da z manjšimi stroški bolje živijo, ali da štedijo brez žrtv. To so zadrugarji-individualisti, ali kakor jim Gide pravi, meščanski zadrugarji. Saj je resnično že velik uspeh zadrúžništva, če nudi lahko siromašnim slojem boljšo in cenejšo hrano in obleko. V dokaz, da ta cilj ni neznat, navaja statistiko, ki kaže, da ogromna množica delavstva nima niti dovoljne plače za nakup najpotrebnejše hrane. Od takrat, ko je Gide to pisal, pa do danes, so se razmere izpremenile — njegovim trditvam v prilog, delavstvu v pogubo. Naloga, zadovoljiti bolj ekonomično vse življenjske potrebe, bi bila torej že sama po sebi važna dovolj, da postane zadrúžništvo v ekonomskem razvoju faktor prvega reda. Kljub temu pa Gide kliče meščanskim zadrugarjem: Če ne iščete drugega kot dividendo, no, potem se resnično ne izplača uničiti toliko nedolžnih trgovcev. In če hočete trgovce le izmenjati z drugimi, težite v nevarnost, da sami njihovega mesta ne boste nikdar zasedli.

Toda če masa zadrugarjev zahteva od zadrúžništva samo sredstvo, da se bolje živi, so povsod, kjer se je zadrúžništvo razširilo, tudi ljudje, ki pričakujejo od njega nekaj več: Ustvari naj več pravice v gospodarskih odnosih. Ročdalski tkalci si niso brez osnove nadeli imena „pravični“ pionirji. Niso namreč iskali v zadrugi večjega blagostanja za siromašne, soglasno so v njej gledali tudi sredstvo za spremembo gospodarskega reda. Tak cilj so si nadele tudi vse socijalistične struje. —

A tudi kolektivistično usmerjeni socialisti in anarhisti vidijo v zadrugi le sredstvo: sredstvo za pridobivanje in oboroževanje ljudstva za razredno borbo, da se pripravi vse za uvedbo novega reda, ko naj po prestani uspešni revoluciji narod sam vzame v roke proizvodnjo in razdeljevanje dobrin. Vsaka stranka, ki je prišla do moči, pa ni znala voditi gospodarskega aparata brez prestanka dalje, je bila vedno izgubljena že vnaprej. Dejstvo je, da zadrugi lahko izpolnjuje najrazličnejše zahteve in da se s čudovito lahkoto prilagodi kateremukoli socialnemu cilju. Lahko od zadruga zahtevamo nizkih cen, osebnih prihrankov, posebnih dohodkov, ali tudi sredstev za vsvaritev socialne mrtve roke. Izven cilja, h kateremu zadruga neposredno stremi, pa še posredno lahko služi še vsakojakim drugim ciljem, v kakršne namene se pač uporabijo njeni prihranki. Socialistične zadruga jih določajo na pr. za politično propagando. Takšni cilji, konstatira Gide, zadrugarstvu niso bili določeni vnaprej.

Vsem onim, ki ljubijo zadrugi radi njega samega, vsem pravim zadrugarjem je zadrugi cilj. Ne zato, ker so jim doseženi rezultati že zadostni, temveč zato, ker verujejo v stvariteljsko moč zadrugi in pa v to, da že današnje tvorbe zadrugi vsebujejo vse možnosti, ki jih želimo za prihodnost, tako kot je v zrnu že sad v latentnem stanju. Vsaka zadruga se pokorava zakonom, ki si jih je dala sama in že s tem vsvarja majhen svet, organiziran v soglasju s pravičnostjo in socialno koristjo. Pravi zadrugar veruje, da je zadostno, če se pusti zadrugam, da se svobodno razvijajo v širino in množino, pa da bo s tem prej ali slej ustvarjen najboljši svet, ki je mogoč.

Ne gre torej za nič manj kot za nov ekonomski red, ki naj zamenja kapitalističnega, približujoč se bolj domačemu gospodarstvu: konzument (zadruga) naj bo sam proizvajalec vseh predmetov, ki so mu potrebni. Od zadruga pa se pričakuje tudi moralni napredek. Nadejamo se, da bo zadrugi ukinilo lov za dobičkom, ki je edina današnja vspodbuda gospodarske aktivnosti, in ga bo nadomestilo s skrbjo, kako naj bi se krile obstoječe potrebe. Če bo namreč konzument v zadrugi asociaciji sam produciral vse potrebno za kritje svojih zahtev, kje bo iskal dobičkov? Če bo najemnik stanovanja v zadrugi hiši obenem tudi njegov posestnik, ali bo sam sebi poviševal najemnino? Tako naj bi pri izmenjavi dobrin zavladala resnica in pravica, ugotovila naj bi se pravična cena.

Na ugovor, da ne more ugotoviti prave, ali kakršne koli cene nihče, a niti zadruga in niti ne država, povdarja Gide dejstvo, da je stalnost cene vedno bolj in bolj cilj, za katerim stremi trgovina in industrija, ki zalaga trg po „stalnih“ cenah in prisili trgovce, da ne smejo prodajati iz pod označene cene. Toda te stalne cene nimajo s pravo ceno nič skupnega. One ne ukinjajo dobička, temveč ga utrujejo. Če se ta sistem uveljavi, bo konzument izročen na milost in nemilost producentu. Radi tega je potrebno nanj odgovoriti z zadrugi sistemom, ki tudi teži k stalni ceni; a z zahtevo, da se ne prodaja iznad nje.

Ti visoki cilji pa se morejo doseči le z zahtevo, da se zadrugarji odrečejo vsem ali vsaj delu osebnih prihrankov, ki jih zanje napravi druga, in da vporabijo tako ustvarjene skupne kapitale za ustanavljanje tovarn, zidanje hiš, nakup zemlje i. t. d. Dohodki teh kapitalov bi pripadli naravno zopet zadrugi, ki bi tako absorbirala postopoma ves dobiček, katerega danes spravljajo oni, ki imajo kapital. Niti najmanj ni s tem mišljeno na razlastitev obstoječih kapitalov, temveč na stvaritev novih, ki bodo last delovnega ljudstva. V prihodnosti bo delo zapustilo stari kapital, pa se bo trudilo na oživitvi novega, ki bo njegov. Takrat pa bo stari kapital postal sam po sebi nekoristen, prazen, kakor izsušena huba, iz katere je izletel metulj.

Res je še daleč čas od resničnosti do tega ideala, združništvo do danes še ni mnogo spremenilo trgovskih običajev. Lov za dividendami je jedva manj grob kakor lov za dobičkom. Toda to se zgodi samo, če zadruge ne skrbе dovolj za izobrazbo sredine.

Kljub slučajem nezvestobe pa ima združništvo vendarle karakteristično potezo, da je v isti mrah jako idealistično in jako praktično. Je obenem Marta in Marija, Don Kihot in Sančo. Išče modre plice, a mesto da jo lovi na umišljenih otokih, jo zapira v trgovski lokal. Zadeva si nalogo, da spremeni svet in prične s tem, da čisti pred svojimi durmi in čim boljše urejuje svojo hišo. Vspenja se do zvezd, a skrbno pazi, kam se opira z nogo. —

Tako Gide na raznih mestih, ki sem jih o predmetu zbral, prevel, deloma skrajšal in združil v celoto. Pa se dobro zavedam, da kratek izvleček iz knjige, ki sama ni izčrpna, predmeta ne more izčrpati.

— k:

Mednarodni dan štednje.

Svetovno združništvo je sklenilo, da se praznuj vsako leto 31. oktober kot mednarodni dan štednje. Enkrat na leto bodijo posvečene torej naše misli štednji!

In kakšne naj bi bile te naše misli?

Pogledali bomo nazaj, v preteklost, predložili si bomo, ali in koliko smo v resnici gojili to gospodarsko čednost, in kakšne koristi nam je donášala. Delali in napravili bomo načrte za bodočnost, premislili, kakšni so naši cilji, naše potrebe, naše dolžnosti. In prav gotovo bomo prišli do prepričanja, da smo mnogo zamudili, mnogo grešili, da pa lahko še prav mnogo zamujenega popravimo.

Ali je bil slučaj ali namen, da se je določil kot mednarodni dan štednje 31. oktober: jesenski mesec, zadnji dan v mesecu? Naj bi bil baš jesenski mesec čas bilance kmetovalca, ki pospravlja svoje pridelke, uspeh in sad svojega dela? Ali naj človek — posebej še državni uslužbenec — premotri baš zadnji dan v mesecu, kako je gospodaril, ali so bili njegovi izdatki vsi potrebni, ali ni bilo mogoče si kaj oziroma več prihraniti?

Pa naj bo slučaj ali namen, prav je bil ta dan določen. To čutimo mi železničarji, člani nabavljalne in še posebej člani naših kreditnih zadrug.

Bliža se zima, treba je nakupiti kuriva, obleke, treba si je preskrbeti krompirja in jesenskih poljskih pridelkov, treba si je popraviti streho nad seboj. Treba nam je bilo letos še prav posebno seči globoko v žep, da smo plačali poleg šolskih knjig tudi šolnino, ki je znašala za marsikatero družino težke stotake.

Kje naj dobi železničar denar za vse to, kar neobhodno rabi? Nikjer kredita, nikjer izgleda na kakšen denar ali posebne dohodke. Plača je vedno manjša in vpokojenci jo dobivajo vedno bolj pozno.

V tem času čutimo, kaj nam pomenijo naše kreditne zadruge. Danes lahko cenijo vsi železničarji blagodejni vpliv teh ustanov, ki so leta in leta agitirale, naj železničarji štedijo v dobrih časih za slabše, in ki so s svojo propagando tudi dosegle, da so železničarji nahranili lepe svote. Nahranili so denar, ki ga sicer ne bi danes nikdar imeli, pa tudi ne bi vedeli, kam je šel in kako so ga potrošili.

Danes lahko segajo hianilci po svojih rezervah, ki so si jih pravočasno nahranili, danes dvigajo v naši kreditni zadrugi denar, da kupijo, kar rabijo in da plačajo šolnino, ki je sicer ne bi zmogli. V času, ko ne dobiš drugod denarja, ko denarni zavodi ne izplačujejo vlog, v tem času dajejo naše kreditne zadruge še celo posojila. Samo v zadnjem mesecu so dovolile in izplačale posojil v znesku skoro pol milijona dinarjev. Izplačevale pa so tudi vse vloge, ki so jih prišli dvigat vlagatelji-železničarji. Ne poznamo denarnega zavoda v Dravski banovini, ki bi bil dajal razmehoma toliko posojil in izplačal razen tega gladko vse vloge. Ali pa narobe: ki bi bil izplačeval vloge, razen tega pa še dajal posojilo skoro vsem, ki so zanj prosili.

V čem je solidnost in sigurnost teh naših ustanov? Imamo kratkoročna posojila, imamo tudi člane, ki plačujejo in morajo plačevati svoje obveznosti sproti, vsak mesec. To prednost imamo pred mnogimi denarnimi zavodi, ki so zabili zaupane jim vloge v razna nepotrebna in nerenabilna podjetja. Drži nas pokonci v tako dobrem položaju predvsem zavednost članov-vlagateljev, ki zaupajo svoj mali denar, ki so ga nahranili, samemu sebi, svoji lastni denarni ustanovi in svoji lastni državi. V času, ko se tako plašijo in begajo ljudje radi denarja, je ta mali vlagatelj s svojimi 500 ali 5000 Din prihranka pravi heroj napram onim kukavicam-kapitalistom, ki imajo po 100 milijonov Din, pa jih v strahu, da se ne bi zmanjšal ta kapital radi padca valute, iztihatopijo iz države, zamenjajo v tujo valuto in prav za prav šele s tem začenjajo rušiti dinar v inozemstvu. Kukavice! Iščete moralo, požrtvovalnost in patriotizem pri nas, pri malem človeku, pri naših vlagateljih!

Taki so naši vlagatelji. In upravni odbori naših kreditnih zadrug se tem bolj zavedajo, da upravljajo tako zaupane jim vloge in postopajo zato pri izdajanju posojil primerno natančno in rigorozno. Ne dajejo posojil

Brez jamstva, brez potrebe. V prvi vrsti dajejo denar za nujno pomoč, ko je to res potrebno. Tudi vlagatelj se je moral omejiti, in mogel se je omejiti samo pri konzumu, moral si je od ust pritrpati, da je nekaj prihranil in tako lahko stavi na razpolago denar onim, ki ga rabijo. Za zapravljanje? Ne! Bilo bi nemoralno, če bi ga uprava dajala za lahkomišno zapravljanje, tudi če ga član končno pošteno vrne. Preveč težko so ga vlagatelji prihranili in za to je edino prav, da se dajejo posojila samo za pomoč v bolezni, za študij otrok in event. še za koristne investicije.

Tako so postopale naše kreditne zadruge, zato imajo tudi svoj ugled drugod in so zato posebno v zadnjih mesecih zaslužile, da jim naše članstvo tudi malo več zaupa in jim pomaga pri njihovem delu in cilju.

Kaj je cilj kreditnih zadrug? Predvsem je njih cilj propaganda za štednjo in nabiranje malih vlog. Ako in kolikor naberejo vlog, dajejo posojila članom-železničarjem. Niso pa naše zadruge še nikdar iskale posojila drugod, iz principa ne. Kolikor naš stan naštedi, toliko naj gre spet posojil med železničarje.

In če pogledamo, kdo štedi, kdo, kje so naši vlagatelji? Če preštudiramo seznam odtegljajev za naše kreditne zadruge, kdo vlaga, kje se ne vlaga, se nam zdi, kot bi gledali na travnik: povsod ravno, samo tu in tam vidiš kupček, krtino. Vidi se, da je tu nekdo ril, bil je krt. Tako se vidi po raznih službenih edinicah in krajih, kje je kak krt, kje je agilen človek, ki rije in pridobiva članstvo za to, da misli tudi na jutri. Niso tudi najbolje plačani železničarji tudi najboljši vlagatelji. Nasprotno, najslabši so. Malenkostna nezgoda ali izdatek v družini, in že pride po posojilo. Če bi vedel, kdo je denar nahranil, ki ga dobi on na posodo, bi si morda premislil in bi začel sam štediti.

Naše kreditne zadruge lahko gledajo z zadoščenjem na uspeh svojega dela, svoje propagande za malo štednjo. In marsikateri vlagatelj je ravno tako lahko hvaležen onemu tovarišu, ki ga je pregovoril, da je začel štediti. Danes ima nekaj, ni kot kaplja na veji, ki jo potrese vsaka sapica; ni mu treba ob najmanjši nepriliki iti po posojilo.

Tako gledamo nazaj v preteklost. Kaj pa je z bodočnostjo? Ali naj še štedimo? Ali sploh lahko še štedimo, ker so nam reducirali plače? Da ni mogoče štediti, to smo slišali vedno. In če bi rekli komu danes pred enim letom, da bi lahko nekaj prihranil, bi bila zamera velika. In danes? Sila nam je pokazala, da še lahko rinemo naprej, sicer bolj skromno, vendar zdravi in živi. Kaj je bilo leta 1915 do 1919? Pravijo, da se je podaljšalo življenje ljudi zato, ker so med vojsko trpeli pomanjkanje in si utrdili želodec in pljuča.

Videli smo v preteklosti, da nam nihče ne pomaga, če si sami ne pomagamo. In tako je tudi z bodočnostjo in z vprašanjem, ali naj še štedimo. Nabiraj in nabavi si, kar neobnodno rabiš! Naj bodo to knjige in znanost, naj bo to kuhinjska posoda, obleka i. t. d. Imeti pa moraš vedno

nekaj rezerve, nekaj likvidnega denarja za nepričakovane izdatke. Tako hrani in nabiraj dobrine v denarju, materialu in pametnih investicijah.

Kako naj obhaja kmet mednarodni dan štednje? Nima denarja, ima še dolg, pa če ima lep sadovnjak, dobro urejene hleve in polno živine, če ima študirane sina, ki bo znal umno obdelavati polje in vrtove, tedaj je bogat in lahko reče: „Dosti sem prištedil!“

Tako moramo tudi mi gledati na dan štednje: Koliko smo nabrali materijelnih dobrin in koliko smo nabrali znanja v preteklem letu, kaj in koliko lahko naberemo v bodočem. Dolžnost vsakega zavednega zadruharja bi bila, da je dne 31. X. omenjen krt, da nabere vsaj tri vlagatelje. Če vlagajo po 20 Din mesečno, je že nekaj.

Imel sem dobre načelnike. Pa če bi me bili prisilili, da vlagam mesečno polovico plače v hranilnico in me naučili, da si kupim jeseni obleko, knjige, pohištvo, kakor in kadar bi rabil, bi se jih še z večjo hvaležnostjo spominjal. Tudi navajanje podrejenega osobja k štednji bi bila ena nepisanih dolžnosti starešin.

Našim članom pa kličemo še enkrat:

Nabirajte vlagatelje!

S. Č.

Vtisi iz Prage.

V XII. mednarodni zadrugi šoli v Pragi, o kateri smo že pisali v 8. številu „Zadruharja“, so nam predavali predvsem o zadružništvu na Češkem. Dali so nam na razpolago poleg tega še razne brošure, letna poročila in slike, ter nas tako seznanili s stanjem zadružništva v republiki.

Po predavanjih in teoretičnem spoznavanju svojih zadrug so nas vodili po prodajalnah, centralah in tovarnah z vljudnostjo in sigurnostjo, ki jo imajo Pražani. Na tisoče ekskurzij poseča Prago leto za letom, in Praga razkazuje svoje zgodovinske znamenitosti. Nam so razkazovali eno in drugo, zgodovino in sedanjost. Mostovi, stolpi, cerkve, spomeniki pričajo o zgodovinskih dobah, ljudeh, njih navadah, njih življenju in naziranju. Nehote si ogleduje človek tudi sedanjost s take perspektive kot si ogleduje zgodovino, ogleduje si kritično in objektivno ljudi, njih delovanje, njih dela, strasti in razsodnosti. Košček življenja, ki ga nam more opisati le dober psiholog in zgodovinar, vidiš lahko na lastne oči kot v kinematografu. Preteklosti si nikdar ne moremo dovolj nazorno predstavljati, sedanjosti in bodočnosti pa kritično sploh ne moremo premotriti.

S takim občutkom, iztrgani iz sedanjosti, iz naših malenkostnih razmeric vsakdanjega življenja smo gledali in opazovali. Prideš v trgovino. Dosti jih je, niso velike, kot prodajalne naše zadruge so, in takoj veš: imajo sistem filijal. Par sto zadružnih prodajal je v Pragi in okolici, po deželi so po ena ali več, kakor to pač zahteva lega in kraj. Vse prodajalne pa so lične, inventar lep, vse zelo praktično urejeno in vse približno po isti tipi. Vprašaš, odkod ta praktični inventar, pa ti povedó: to nam je

dobavila naša centrala iz naše tovarne, v kateri delajo pohištvo specijalno za prodajalne zadrug, in če je še kaj časa, delajo pohištvo tudi za člane (podobno ima „Stafa“, po bistvu zadružna ustanova konzumentov na Dunaju, v zalogi vse polno pohištva, ki ga izdeluje v sporazumu in po študiju gospodinjke Zveze ter ga tudi razstavlja).

Ogledaš si zalogo. Skoro vse je paketirano. Velik del paketov nosi napis V. D. P. ali G. E. C., to so začetne črke: Velenakupna družba Praga, oz. Genossenschaftliche Einkaufs-Zentrale. Večinoma blaga jim dobavi njih nakupovalna centrala, ki producira, kar je mogoče, v svojih lastnih tovarnah. Milo, pralni pripomočki, kis, olje, parfumerije, perilo, čevlji, obleke, konzerve, marmelada, moka, kavni dodatki itd., vse je izdelano ali predelano v lastnih tovarnah.

Zanimaš se še za interno poslovanje: Tiskovine, računi, obračuni, knjigovodstvo. Vse je zelo enostavno in pregledno, nad vsem se vidi čvrsta roka dobre in razumne organizacije. Osojbe inteligentni, vseskozi strokovno izvežbani, vljudni, zadružno misleči ljudje. Vprašuješ še malo več o podrobni organizaciji, pa ti pokažejo predpise, navodila, časopisje, s katerim daje centrala vsa navodila ter informacije svojim zadrugam, uslužbencem ter funkcionarjem. V mali trgovini že dobiš približno sliko o glavi, ki vodi vse gibanje in mu daje dušo. Ničesar ni, kar bi te odbijalo.

Na tehničnem znanju ne bi mogel v tako kratkem času pri tolikih vtisih mnogo pridobiti. Kar si pa kot slušatelj, ki so te bili poslali v Prago, lahko pridobil, je nekoliko vpogleda, kako so Čehi gradili te tovarne, se jim li splačajo ali ne, kako jih vodijo, kako je medsebojno razmerje med zadrugami, tovarno, velenakupno družbo itd. Tovarna sama na sebi je mehanizem, v kateri morajo biti nastavljeni strokovnjaki. Treba pa je dati temu mehanizmu pogona, treba je zanj še prej denarja, da se ustanovi, imeti mora konzumente, odjemalce, in naposled je važno še vprašanje vpliva konzumentov na obrat, vprašanje zadružne odgovornosti pred članstvom.

Kako so ustanavljali svoje tovarne? Delavska pekarna v Pragi je začela obratovati pred ca. 30 leti in je bil njen obrat tako velik, da je rabila dva vozička s pasjo vprego, da so razvozili po mestu, kar so imeli naročil za svoje prodajalne. Danes rabi 42 tovornih avtomobilov. Začeli so z mesarijo, morda podobno, kot je začela sedaj naša zadruga, danes ima ta mesarija velike prekajevalnice in velikansko tovarno za konzerve. Pravijo, da so zelo vplivali na trg, da so morali privatni mesarji posebno mesnim izdelkom precej znižati cene. Tovarn za kis je vse polno, raztresene jih imajo po državi, ker se kisa ne splača prevažati iz skupne centrale.

V tovarni za pletenine se vidi, kako je nastajala. Začetkoma malo poslopje, ki so ga morda slučajno kupili, dozidavali so in danes je tam velik kompleks tovarn, kjer delajo pletenine, čevlje, gumijaste izdelke, izdelavajo perilo, čepice itd. Tu se vidi kos zgcdovine, kako je iz malega

rastlo veliko. Taka zgodovina se ne dela več sedaj. Sedaj imajo že dovolj denarja in so kupili v Nelahozevesi blizu Prage velik kompleks zemlje, ki leži ob železnici ter so postavili velikansko in najmodernejšo tovarno za izdelavo margarine, predelavo olja, kisa in pralnih pripomočkov. Danes je združništvo na Češkem že močna organizacija, ki ne dela več majhnih in dragih poskusov krpanja. Postavljajo se tovarne, ki so dovršene in zadostujejo za lepo dobo let za vse konzumente, organizirane v zadrugi. Še več, češke zadruge izvažajo svoje produkte v inozemstvo sorodnim zadrugam ter dobivajo na drugi strani precej blaga na ta način izmenjavanja iz inozemstva. Morda bomo tudi še mi kedaj dobivali od tam pralne pripomočke, za katere ima sedaj neka privatna tovarna monopol.

Vodstvo tovarne je v rokah strokovnjakov, ravnatelj velenakupne družbe iz Prage pa je bil o vsem tako informiran, da si smatral, da je inženjer, ki je gradil tovarno. Glavno knjigovodstvo je v Pragi, na sedežu V. D. P. Vprašal sem tudi glede kalkulacije, pa so mi previdno rekli: Samo z onim denarjem, katerega izdajajo privatne firme in s tem tudi konzumenti za reklamo, s tem denarjem si plačamo v par letih lahko celo tovarno.

Prodajajo in odpošiljajo po navodilih centrale, nakupovalne družbe, imajo celo lastne zbirne vagone, v katerih razpošiljajo blago. Nikjer ni diletantstva, povsod kot bi bil v tovarni privatnika-znanstvenika.

Ko smo videli delo, pogledjmo še mojstra, ki ga vodi, oglejmo si centralo! Velikansko poslopje, v katerem so nameščene pisarne Velenakupne družbe kakor tudi Zadrugne centrale. Centrala skrbi za organizacijo zadrug, za njih zaščito, za propagando, za tisk, za revizijo zadrug kot jo pozna naš Savez (knjigovodstvene revizije), imajo pa tudi svoje strokovne revizorje, ki dajejo zadrugam in njih oseboju razne nasvete, revidirajo trgovski del, skladišča, izprašujejo oseboje, kako je šolano. Ti revizorji pomagajo v praksi gotovo več kot pa tisti, ki love številke.

Že po napisih in razporedbi prostorov vidiš nekako ustroj tega aparata. Oddelek za personal, za carinske posle, poseben oddelek za špeditcijo, za statistiko, oddelki za nakup kuriva, manufakture, kolonijalnega blaga, poljskih pridelkov, laboratorij itd. Lastna tiskarna in uredništvo sta v hiši. Tisk, znanje, znanost igrajo veliko vlogo v privatnem življenju, posebno pa še pri takem podjetju kot so zadruge, če hočejo biti močne in dobre. Čehi izdajajo svoj list „Rozvoj“ v 172.000 izvodih, iste slike z nemškim besedilom za nemško govoreče člane v nadaljnjih 11.000 izvodih. V glasilu najdeš posebne priloge za železničarje, za poštarje itd. Ni toliko šovinizma, so predvsem zadrugarji, ali če hočete, trgovci. Nemci izdajajo mesečnik „Das Familienblatt“ v 160.000 izvodih za članstvo, poleg tega še tednik „Die Konsumgenossenschaft“, ki je namenjena predvsem za informacijo, pouk in šolanje oseboja in funkcionarjev zadrug (3.800 izvodov).

Gremo naprej. Velika dvorana z napisom „Šola“. Tu se daje pouk oseboju, posebej knjigovodstvu, prodajalcem, poslovodjem. Učiti se morajo

pa tudi funkcionarji, odborniki, da si pridobe potrebno znanje in strokovno naobrazbo. Šola, kurzi, izpiti . . . pomenijo znanje, znanje pomeni sigurnost in uspeh.

Kje je vodstvo? Kje je upravni odbor? Nakupna centrala s svojimi tovarnami in milijardnim prometom ima samo šest članov upravnega odbora. Trije so nastavljeni ter se imenujejo direktorji, trije drugi pa so voljeni. Izven tega aparata so pa voditelji večjih zadrug. Če bi morali spraviti tam vsako stvar, vsak nakup, vsak sprejem ali odpust osobja na sejo, bi te seje trajale noč in dan. Če bi morali ti odborniki osebno nadzirati vse tovarne, osebno referirati o vseh tekočih zadevah, bi jih bilo 60 premalo. In če bi bil obrat tovarne v administrativnem ali tehničnem oziru odvisen od tega, kdo bo prišel v odbor, ali bo ta ali ona grupa spravila vanj svojega zasluženega pristaša, potem bi te tovarne in ves aparat nakupovalne centrale ne živel dolgo.

V prodajalnah kakor v centrali se dela sistematično, na osnovi pridobljenih izkušenj in na znanstveni podlagi. Upravni odbor ima na razpolago uradniški aparat, ki deluje avtomatično, na razpolago ima posebne posvetovalne odseke in komisije, n. pr. za kalkulacijo mesarij, lasten gradbeni urad za izdelavo načrtov za stavbe, prodajalne, tovarne itd.

Oglejmo si sedaj čehoslovaške zadruge še v širini in nekoliko njih zgodovino.

Čehoslovaška ima nekaj več prebivalcev kot naša država (14.7 milijonov), njeno združništvo pa je neprimerno bolj razvito kot pri nas, kjer je zibelka starih družinskih zadrug. Č. S. R. ima skupaj 16.546 zadrug, od teh ca 12.000 čeških, 3.400 nemških in 1150 zadrug članov drugih narodnosti.

Po svojem namenu je 7.334 kreditnih zadrug, ostale so konzumne, stanovanjske, poljedelske in sploh produktivne zadruge. Nas zanimajo pred vsem konzumne zadruge, katerih najmočnejši predstavnik je osrednja Zveza čehoslovaških zadrug. Druga najmočnejša je Zveza nemških gospodarskih zadrug, tretja je Unija č. s. zadrug v Pragi. Šest najmočnejših zvez ima skupno 915.320 članov z deležnim kapitalom 184 milijonov Kč, in rezervnim fondom ca 140 milijonov. Konzumne zadruge so prodale blaga za ca. 2 milijardi Kč. letno, kar pomeni pri celokupni potrošnji prebivalstva (31 milijard) 6.5%.

Kot prva zadruga se je ustanovila na Češkem kreditna zadruga v v Asch-u, na severni meji l. 1847., nekaj let na to enaka v Ustju na Labi, obe po vplivu sosedne Nemčije. Omeniti moramo še lokalne poskuse v Pragi, kjer se je leta 1847 ustanovila zadruga za kredit in prodajo življenskih potrebščin. Prvo konzumno zadrugo po modernih principih ročdalskih pionirjev so ustanovili spet revni tkalci v letu 1861. Prvi večji polet je dal konzumnemu združništvu mladi odvetnik Dr. Chleborad, ki je poln idealizma osnoval v letu 1867 v Pragi konzumno društvo „Oul“ (Panj). S tem se začne takozvana Chleboradova doba, v kateri je bilo v

kratkem času ustanovljeno nad 500 konzumnih društev. Že v letu 1875 pa je sledil polom teh društev. Smatrajo, da je več vzrokov poloma teh dobro uspevajočih in cvetočih društev. Predvsem politične trzavice, dalje poslovna neizkušenost vedno se menjajočih uprav. Chleborad sam se je umaknil, čim je bila zmagala politikujoča struja ter se posvetil odvetniški karijeri. Razočaran nad žalostnim koncem tako idealno in dobro začetega dela je zapadel kasneje v težko duševno bolezen, iz katere ga je rešila smrt v letu 1911.

Več kot 10 let po tem polomu se ni našel nihče, ki bi dvignil češki konzumno-zadružni pokret. V Pragi sami se je šele v letu 1904 posrečilo mali peščici delavcev, da so si ustanovili svojo nabavljalno zadrugo, na deželi pa je bilo že v letu 1889. 434 konzumnih zadrug.

Vse konzumne zadruge so bile organizirane v revizijski centrali na Dunaju. Leta 1908 so se odločili Čehi, da se ločijo od Dunajske centrale in da si ustanove lastno centralo v Pragi. Po preobratu se je prenesel tudi za nemške zadruge in zadrugarje sedež z Dunaja v Prago. Pojavila se je še skupina narodnih socialistov s svojimi zadrugami, porajajo se še dalje nove tvorbe raznih zvez, frakcij etc. kakor mora to pač biti — posebno pri Slovanih.

V ostalem pa so nam čehoslovaške zadruge vzor dela, marljivosti in napredka.

Univ. prof. dr. France Veber:

Misli o imetju in lastnini.

Bilo je že omenjeno, da je lastnina samo družna ali socialna prikazen; toda od tega dejstva samega je še precejšen korak do nadaljnje pojasnitve posebne in vprav v naših dneh tako važne razlike med tako zvano „zasebno“ in „javno“ lastnino. Da ne bom čitatelja preveč utrujal s suhimi teorijami, hočem priti do take pojasnitve po posebni poti, ki resda ni povsem neposredna, je pa zato bolj živa in vede do istega cilja. Je to razvojna pot. Vprav v tem oziru pa se nam zopet vsili že znana razlika med golo „posestjo“ in pravo „lastnino“. Saj je gola posest brez dvoma neobhodna razvojna podlaga kesnejše prave lastnine, kar je še posebej potrjeno tudi po dejstvu, da nahajamo posest tudi na točki živalstva. (Na pr. lev „ima“ svoje zobovje, svoj plen i. t. d.). Zato ni čuda, da bo nas to posebno razvojno razmerje med golo posestjo in pravo lastnino najhitreje privedlo tudi k globljemu umevanju omenjenega posebnega razmerja zasebne do javne lastnine. In sicer bomo videli, da moramo vprav v tem oziru razlikovati tri razvojne stopnje, ki jih hočem imenovati stopnje lastninske družnosti, zasebnosti in javnosti.

O posebni trojici družnega, zasebnega in javnega imetja.

Gola posest je razvojno nekaj prvotnega, prava lastnina je razvojno nekaj drugotnega. In če zdaj motrimo s tega posebnega vidika tudi samo

posest, moramo reči, da je tudi posest na svoji najprvotnejši stopnji že in obenem družna posest. Mislim tu na one pradavne čase, ko so posamezna človeška plemena takorekoč nedeljeno posedovala, t^o je kratkomalo uživala pristojne prirodne dobrine, kakor jim jih je nudila zemlja z vso svojo floro in fauno. Tu še ni bilo govora o potrebi kakega posebnega „priznavanja“ take posesti, niso še bili dani nobeni posebni „zakonski predpisi“ niti ni bilo potrebno nikako posebno „običajno“ ali nenapisano „pravo“. Že tedaj so se — pri človeku kot duhovnemu bitju — javili tudi sledovi posebnega lastninskega priznavanja in holenja, to pa samo pri prilikah, ko je bilo treba omenjeno družno posest recimo ohraniti in pred sovražnikom ubraniti. V ostalem pa je bila dušeslovna podlaga vsake take družne posesti samo v instinktivno neposredni zavesti skupnega življenja in skupnih življenskih potreb. Taka družna posest se javlja tudi še v naših dneh in je dana recimo s primerom tako zvanega „narodnega“ imetja. Tudi narod svoje imetje v celoti ohranjuje in varuje in to neglede na vprašanje, kako so njegove dobrine tudi v lastninskem pogledu med njegove člane razdeljene. In tudi tu se vidi to zlasti takrat, ko pride sovražnik in nastane potreba, da se brani skupna „domovina“. Ali mislimo tudi še na današnje družinsko življenje, ki je v večini slučajev obenem primer take zgolj instinktivno negovane in varovane družne posesti in to neglede na dejstvo, da je v današnjih časih ta posest obenem „zasebna lastnina“ pristojnega družinskega glavarja.

Že s tem pa je izrečeno še nadaljnje prevažno dejstvo, da gre samo preko take prvotne družne posesti razvojna pot do kesnejše, pa bodisi zasebne ali tudi vse javne lastnine. In sicer se v okviru omenjene družne posesti pojavljajo najprej slučaji zasebne lastnine, ki pa ima še toliko dve posebni smeri, kolikor gre za tako zvano „nepremičninsko“ ali „premičninsko“ posest. Prva smer je zastopana prvotno recimo po lastnikih celih dežel in hočem ta zasebno-lastninski odtenek prvotne družne posesti imenovati tudi „gosposko“ ali „knežjo posest“. Bistvo nastanka take gosposke posesti je, poljudno izraženo, v tem, da so si močni poedinci od prvotne zgolj družne posesti polagoma odtrgali to in ono kot svojo zasebno lastnino. Druga smer tega v zgodovini tako važnega lastninskega razvojnega procesa pa ima že v prvih začetkih tri posebne stopnje ki bi jih lahko nazival stopnjo neobhodne, samo več ali manj neobhodne in pa menjalne posesti. Neobhodna posest obsega vse to, kar je človeku recimo že za vsakdanje življenje neobhodno potrebno; danes bi to nazivali „eksistenčni minimum“. Je to obenem razvojno najprvotnejši slučaj tako zvane zasebne lastnine, ki je bil brez dvoma obistinjen že na točki in v okviru najprvotnejše zgolj družne posesti; na pr. že v najprvotnejših časih je imel človeški poedinec recimo „svoj“ kožuh, „svojo“ sulico i. t. d. Druga stopnja take prvotne zasebne premičninske lastnine pa še ima dve veji, ki obsegata na eni strani vse to, kar človek iz kakršnegakoli posebnega razloga sam izdeluje, na drugi pa to, kar mu je po nje-

govi lastni presoji samo sredstvo za doseganje drugih namenov. Dobri primeri za tako zasebno lastnino prve vrste bi bili vsakojaki okraši, posebne posode, izjemni izdelki i. t. d.; naravnost tipičen primer za tako zasebno lastnino druge vrste pa je vse prvotno človeško orodje. In zopet ni dvoma, da je tudi ta oboja zasebna lastnina bila obistinjena že v prvih dobah prvotne zgolj družne posesti. Tretja in končna stopnja take prvotne zasebne premoženjske lastnine pa je postala uresničena z nastopom trgovine, čeprav je tu misliti seveda samo na trgovino v najprvotnejšem in najširšem pomenu besede, torej na prve sledove vsega tega, kar bi danes imenovali „trgovino na izmenjavo“. Brez dvoma je bila tudi ta razvojno najpoznejša vrsta zasebne lastnine obistinjena že tedaj, ko je v ostalem prevladovala še sama družna posest.

Vse to dovolj jasno pove, da gre razvoj do zasebne lastnine res samo preko gole posesti in sicer preko družne posesti. Podani primeri pa še sami nakazujejo tudi pot, ki je bila potrebna, da je na osnovi vseh takih zasebnih lastnin končno nastalo še to, kar bi danes nazivali javno lastnino. Tudi ta pot je bila dvojna; razvijala se je namreč zlasti po omenjeni nepremičninski in premoženjski lastninski premembi prvotne družne posesti. Seveda moramo, da pridemo do končnega učinka vsega tega zgodovinskega procesa, preskočiti stoletja in tisočletja. Prva os tega dolgotrajnega razvoja je končno vedla do tega, da je prvotna gospodarska ali knežja posest postala zopet vrnjena celoti in to zdaj kot njena javna lastnina. Ni več poedinec lastnik, da, poedinega lastnika sploh več ni, pač pa stopijo na njegovo mesto „zastopniki“, „upravniki“, „uradniki“. Zdi se, kakor da je nastopil zopet čas prvotne zgolj družne posesti; in res je vsaj v najboljšem primeru bistvena razlika le ta, da je v onem prvotnem stanju šlo za zgolj instiktivno ter podzavestno pridobljeno in ohranjevano skupno posest, da pa gre v sem spadajočem končnem stanju za zavestno-priznavalno in pravno-hotno negovano skupno lastnino. Je to proces vse „lastninske demokratizacije“, ki tvori obenem prvo temeljno os onega prevažnega razvoja preko prvotne zgolj družne posesti, na njej zgrajene zasebne lastnine in tja do — javne lastnine. Druga in enako temeljna os istega razvoja pa je dana z omenjeno zadnjo stopnjo zasebne lastnine, ki sem jo imenoval slučaj „menjalne“ posesti. Kako to? Da to uvidimo, si moramo nekoliko ogledati še posebno in, da se tako izrazim, osebno razmerje, ki je na tej točki med „lastnikom“ in njegovo „lastnino“. Tu namreč takega posebnega razmerja skoroda sploh več ni, oziroma to razmerje vedno bolj gineva, čim bolj se menjalna posest bliža temu, kar vsi poznamo kot moderno trgovino.

Trgovec je lastnik reči, ki jih prodaja; ali njemu ni do teh reči samih, one so mu le sredstvo, da pridobiva druge reči. Končno pa mu tudi ni več do teh „drugih“ reči samih; kar on hoče, je samo to, da menjava in prodaja. Takemu „rojenemu“ trgovcu je samo še do veseljnega lastninskega sredstva in vprav tako sredstvo je še danes denar.

Tako lastnino bi lahko nazivali tudi čisto ali absolutno lastnino, zato čisto ali absolutno, ker njenega bistva nič več ne označuje ne oni, ki jo ima, ne ono, kar kdo dejanski ima; stremljenje po taki lastnini je bistvo mamonizma. In morda je tudi čitatelju že zdaj jasno, kako in zakaj tvori vprav prikazen take čiste ali absolutne zasebne lastnine tudi kaj naraven most do pristojne posebne javne lastnine. Ta most je namreč dan s tako zvano lastninsko asocijacio ali združitvijo. Vprav tam kjer odpade skoroda vsak „osebni“ odnos do dane dejanske posesti, je najugodnejša prilika, da postane ta posest, ki je bila najprej zasebna lastnina, kasneje še — družna lastnina. In ker je bistvo omenjene absolutne ali čiste lastnine sploh samo v vesoljni možnosti kakršnekoli dejanske posesti, je takoj vidno, kako vprav taka lastnina že po lastni naravi pospešuje ali celo zahteva omenjeno posebno lastninsko združevanje: gre samo za denar, ki ga nihče neposredno ne uživa in ki zato ne zapušča nobenih neugodnih sledov, ako preneha biti last poedinca in postane last družbe. Zopet ni več poedinec lastnik, na njegovo mesto stopijo „družabniki“, „delničarji“. Seveda sem že v zadnjem članku omenil, da so tudi to pravzaprav še vedno slučaji zgolj zasebne in ne prave javne lastnine. Toda zdaj si mislimo, da gre proces tega lastninskega združevanja še naprej in da se še spoji — kar postaja vedno bolj neobhodno — s procesom prej omenjene lastninske demokratizacije, pa smo že tam, kjer postaja tudi sem spadajoča premičninska zasebna lastnina vedno „javnejša“ in končno taka, da tudi sama ne pozna več ne poedinov ne združenih lastnikov, na katerih mesto stopijo zopet le „zastopniki“, „upravniki“, „uradniki“. In tako je prvotna družna posest končno postala tudi premičninska družna lastnina, ki je obenem drugi osnovni tip edine prave javne lastnine.

Iskana posebna razlika med zasebno in javno lastnino je, kakor vidimo, že razvojno globoko zasnovana. Vsa prava javna lastnina se gradi razvojno na zasebni lastnini, zasebna lastnina pa na tem, kar smo imenovali družno posest. Razvojna pot od zgolj družne posesti preko zasebne lastnine in tja do javne lastnine pa je v svojih osnovah dvojna; prva gre preko omenjene gosposke, druga pa preko omenjene menjalne zasebne lastnine. Gosposka zasebna lastnina se razvija v pravcu končne demokratizacije lastninskih privilegijev in vede do posebnega pojma teritorialno-posestvene javnosti. Menjalna zasebna lastnina pa se razvija v pravcu končne eliminacije vseh „osebnih“ lastninskih odnosov in vede do posebnega pojma gospodarsko-finančne javnosti. In ta oboja lastnina se vsaj v idealnem primeru vrne končno k prvotni zgolj družni posesti, ali s to prevažno razliko da je ta posest šele zdaj postala hkratu skupna lastnina. Šele na tej točki človeškega razvoja bi lahko rekli, da sta se v socialnem pogledu srečala čut in razum, posestveno poželjenje in lastninsko hotenje.

Čitatelje „Zadugarja“ bi zdaj v prvi vrsti zanimalo seveda vprašanje kaj je potemtakem bistvo tako zvanega združnega imetja. Je to imetje posest ali lastnina, zasebna ali javna lastnina? In če bi se tudi združništvo pokazalo kot samosvoja imovinska činjenica, se vendar ne moremo izogniti vprašanja, v kakem odnosu je ta činjenica do kulturno-zgodovinsko tako važnih pojavov, kakor so dani vprav s prvotno družno posestjo in kasnejšo zasebno ter javno lastnino. Na vsa ta vprašanja bom izkušal odgovoriti prihodnjič, ko bom to trojico družnega, zasebnega in javnega imetja obravnaval še z vidika one četvorice posebnih lastninskih razlik, o kateri sem posebej razpravljal že v prejšnjem poglavju.

(Se bo nadaljevalo in končalo.)

I. Seber:

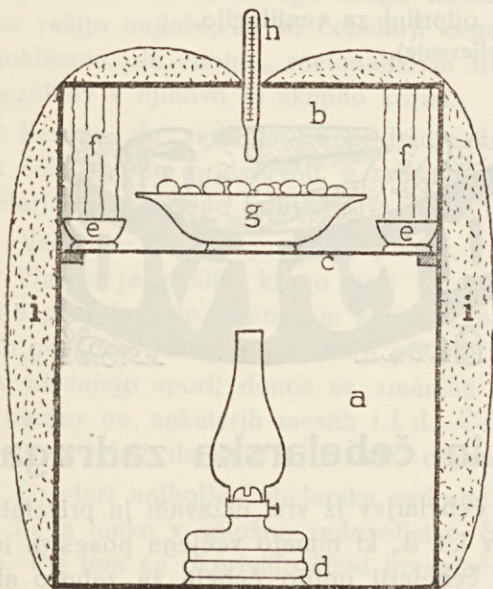
Umetno valjenje.

Po uspešni izdelavi prvih uporabljivih valilnih aparatov, ki so jih napravili Bonnemain, Cantelo in Vallé, so še drugi tehniki popravljali in izpopolnjevali valilnike. Celo neki jetnik ameriške kaznilnice Sing-Sing je prispeval s pomembnim popravkom.

Razne inkubacijske sisteme opisati bi bilo preobširno in mogoče le z natančnimi načrti. Radi tega navajamo le na kratko najbolj poznane sisteme teh aparatov.

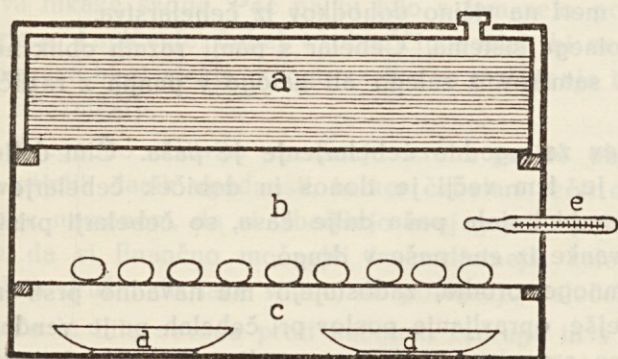
Angleški polkovnik Stuart Warley je skonstruiral aparat, v katerem je imel stalno vrelo vodo s 100° C. To vodo je pustil cirkulirati po gibljivih ceveh v valilnem prostoru aparata. Temperaturo je reguliral s tem, da je potisnil cevi globoko v aparat in jih izvlekel, če je postala temperatura večja kakor je bilo potrebno. Manjkala je le priprava, ki bi temperaturo avtomatično regulirala. — Wrigth opisuje v svoji knjigi „Book of poultry“ valilni aparat Halsteda, ki ima že regulator, ki mehanično naznanja dvig in padec temperature. Halsted je tudi prvi sestavil vzorno navodilo o obratovanju z inkubatorjem. — Nadalje je še omeniti inkubatorje, ki so jih sestavili Baumeyer, Oefele in Krantz. Na internacionalni razstavi na Dunaju leta 1880. je razstavil Evgen Bielz inkubator z umetno kokljo, ki je vzbudil pozornost strokovnjakov. Bielz uporablja petrolejko, ki razgreje vodo in jo vodi skozi cevi čez valilni prostor. Veliko važnost polaga tudi na obračanje vloženih jajc.

V Hetzendorfu pri Dunaju je skonstruiral Maly aparat, v katerem je uporabljal neposredno topli zrak namesto gorke vode. Zrak v aparatu razgreje petrolejka. S posebnim aparatom, ki je v zvezi z nihalom, še jajca stalno obračajo. Drugi aparat oskrbuje potrebno vlago. Izvaljena piščeta pridejo v sušilni prostor in od tod v vzgojevališče.

Sl. 1.

V prvem (a) se nahaja petrolejka (d), ki ogreva pločevino (c), ki je nameščena v zgornji tretjini lesenega zaboja. V skledo (g), v katero denemo za podlago seno, slamo ali kaj sličnega, vložimo jajca. Na obeh straneh imamo še posodico z vodo (e), v katere visijo katunasti traki (f), ki vsrkavajo vodo in oddajajo potrebno vlago. Na pokrovu je vdelan termometer (h), ki mora ka-

Sl. 2.

Znani so tudi inkubatorji trvdke Roullier-Arnoult in Voitelier v Franciji, Grünbaldt ter Sartorius v Nemčiji, ki uporabljajo večinoma segreto vodo za izvajanje konstantne toplote. Pri nas so najbolj znani inkubatorji trvdke Sartorius, Mücke ter Nickerl. Tudi v naši državi imamo že tvornico valilnikov, to je F. Kadlec v Temerinu.

Vse valilne aparate delimo v dva sistema. Pri prvem vpliva segreti zrak direktno na vložena jajca, pri drugem pa ogreva segreta voda zrak in ta omogoča razvoj vloženi valilnih jajc.

Enostaven valilni aparat (inkubator) prvega sistema (slika 1.) kaže le princip inkubatorja. Ima dva prostora.

meter (h), ki mora kazati $38\frac{1}{2}$ — 39° C. Zaboje je obdan z izolirno maso (i), (seno, pesek itd). V sprednji strani so luknjice za dotok svežega zraka v gornji prostor (b).

Ta sistem inkubatorja seveda ni dovršen.

Slika 2. kaže drugi sistem, ki istotako ni popoln.

V lesenem zaboju sta 2 prostora a in b. V prostoru b je nameščena ca 8 cm od tal mreža (c), na katero se vložijo jajca. Pod mrežo postavimo 2 skledici (d) z vodo, ki izhlapeva potrebno vlago. V prostoru a je nameščen kotel z gorko vodo, ki oddaja toploto spodaj na mreži vložnim jajcem. Voda mora biti tako topla, da povzroča v prostoru b vedno enako temperaturo $38\frac{1}{2} - 39^{\circ}\text{C}$, ki se meri z vdelanim termometrom (c). — Ako temperatura pada, se voda iz kotla izlije in nadomesti z novo vrelo vodo. V sprednji steni zaboja sta 2 odprtini za ventilacijo.

(Nadaljevanje).

A. Sluga:

Železničarji - čebelarji in čebelarska zadruga.

V Dravski banovini je mnogo čebelarjev iz vrst državnih in privatnih uslužbencev, upokojencev, obrtnikov i. t. d., ki nimajo večjega posestva in se ne bavijo z kmetijstvom. Vsi ti čebelarji gojijo čebele za zabavo ali kot šport, ali pa tudi v cilju, da si zboljšajo svoj gmočni položaj.

Čebelarji, ki jim je glavni smoter čebeloreje donos, se morajo posluževati pravih metod in v vsakem pogledu ustreznih in smotrenih sredstev za res umno čebelarstvo. Število čebelnih družin, oblika panja, prevoz čebel iz enega pasišča v drugo, praktično in dobro orodje i. t. d., to so važni momenti za take čebelarje.

Število panjev mora ustrezati krajevnim prevoznim razmeram, če naj se vrši prevoz čebel ekonomično. Od prevozne ekonomije je mnogo odvisno in vpliva ta v veliki meri na višino dohodkov iz čebelarstva.

Panji morajo biti enotnega sistema. Čebelar s panji raznih oblik ne more uporabljati v potrebi satnikov z zalego ali zalogo v panjih z različnimi merami.

Eden glavnih faktorjev za ugodno čebelarjenje je paša. Čim dalje časa traja, čim izdalnejša je, tem večji je donos in dobiček čebelarjev. Ker je pa malo krajev, kjer bi trajala paša dalje časa, so čebelarji prisiljeni, prevažati svoje varovanke iz ene paše v drugo.

Čebelarju ni treba mnogo orodja, zadostujejo mu navadno prsti in kvečjemu še nož. Za hitrejše opravljanje poslov pri čebelah pa je vendar priporočljivo, posluževati se raznega posebnega orodja. Pri nabavi tega orodja pa naj čebelar ne kupuje vsega, kar priporočajo kot dobro razni

ceniki za čebelarske potrebščine. Mnogo tako nabavljenega orodja roma že po kratkem času med staro šaro in mnogo denarja se razmetava na ta način. Če stopi čebelar v stike z drugimi čebelarji, kar posebno velja za začetnike, se nauči od njih mnogo in izvedel bo vse, kar potrebuje o poznavanju orodja in njegovi rabi. Vsak zadrugar bo to uslugo storil svojemu tovarišu.

Vsa taka in še mnoga druga navidezno morda neznamna vprašanja pa se rešijo najlažje, če so čebelarji organizirani v svoji zadrugi. Zadruga je poklicana, da enotno, racionalno in uspešno vodi in usmerja delo posameznikov v njihovo in skupno korist.

Res je, da zadruga ne prideluje čebelarju medu, temveč ga mora vsak čebelar sam pridelovati, a zadruga je kot organizacija železničarjev-čebelarjev neobhodno potrebna in neprecenljivega pomena.

Vzemimo na pr. vprašanje pasišč.

Mnogo je pasišč, ki so bolj ali manj znana in ki nudijo velikemu številu panjev obilo donosa in s tem čebelarju dohodek. Toda na teh pasiščih gospodarijo sedaj čebelarji po mili volji, ne ozirajo se drug na drugega, nastajajo spori, donos se zmanjša radi nakopičenja prevelikega števila panjev na nekaterih mestih i. t. d. Čebelarji, ki pridejo v tak položaj bi gotovo želeli, da se ti nedostatki odpravijo.

To stori najbolje čebelarska zadruga.

Le-ta lahko v splošno zadovoljstvo članov organizira prevoz čebel v pašo. Pri tem se okoristijo člani brezplačnega prevoza čebel po železnici. Razume se, da se v te svrhe okupirajo vsa pasišča ob železniški progi in postavijo čebele na železniški svet, tako da ni treba iskati stojišč pri tujih strankah.

Da se na ta način bolj izrabijo razne paše in eventuelno razbremenijo pojedini postajni okoliši, bo naloga zadruge, izposlovati dovoljenje železniške uprave, da se smejo prevoziti čebele iz posameznih postaj na progo s progovnimi vozički. Ker bi se vršil ta prevoz navadno v nočnem času, ko delavci ne delajo in niso vozički v rabi, ne bi trpela železniška uprava nikake škode. Pač pa bi bilo s tem zelo pomagano posameznim čebelarjem, kupičenje čebel v območju postaj bi ne bilo več potrebno in žel. uprava bi si stekla mnogo zaslug za razširjenje in okrepitev čebelarstva med železničarji.

Z ugodno rešitvijo vprašanja izrabe pasišč ob železniški progi z izrabo ostalih danih ugodnosti, in ker čebelarji večji del železničarjev-čebelarjev z namenom, da si izboljšajo svoj gmojni položaj, bi bila dana možnost, da si finančno močnejši in podjetnejši železničarji zvišajo število čebelnih družin do take višine, da postanejo velečebelarji.

To bi bilo seveda proti načelom zadruge in v škodo ostalih železniških uslužbencev z manjšim številom panjev, ki absolutno ne bi mogli konkurirati s tovarišem velečebelarjem.

Veljati mora med železničarji čebelarji-zadrugarji pravilo: Velečebelarjev med železničarji-čebelarji ne sme biti, pospeševati je treba predvsem srednje čebelarje.

Kaj bi pa bilo razumeti pod imenom srednji čebelar?

To bi bili čebelarji, ki imajo največ 40—50 čebelnih družin.

Srednji in manjši čebelarji se lahko združijo v večje ali manjše skupine, ki skupno prevažajo svoje ljubljenske z ene paše na drugo. Take združitve bi bile zelo koristne: Nadzor čebel bi bil olajšan, pregledovanje in opravljanje čebel ekonomičneje. V mnogih slučajih se morejo na ta način prihraniti izdatki za tuje pomočnike in delavce.

Tudi v tem pogledu lahko čeb. zadruga uspešno posreduje, da se take skupine stvorijo in uveljavljajo.

Čebelarska zadruga skrbi tudi za to, da se propagira med železničarji enoten sistem panja, ki se je izkazal za dobrega pri prevažanju. To standardiziranje je tudi velikega pomena za medsebojno trgovino s čebelami in panji. Čebelarji-železničarji lahko standardizirane panje in njih dele po nakupu takoj uporabijo v svojem čebelarstvu. Tipiziranje panjev je uvedla na pr. čebelarska zadruga v Sarajevu za železničarje-čebelarje v svojem območju.

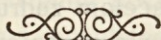
Čebelarju je treba strokovne izobrazbe. To pa ni vedno lahko. Vsak ne dobi potrebnih strokovnih knjig na razpolago, tujih ne razume vedno, da bi črpal iz njih. Mnogokrat intenzivno in nesistematsko čitanje in brskanje po razni strokovni literaturi niti ni koristno. Treba je torej zopet zadruge, ki skrbi za pouk s predavanji in čebelarskimi shodi. To je za železniške uslužbence zelo lahko radi voznih ugodnosti.

Nadaljna naloga železničarske čebelarske zadruge bode posredovanje pri nakupu čebelarskih potrebščin in s tem v zvezi skrb za kreditna odnosno denarna sredstva za te nabave.

Naloga zadruge bo naposled tudi, skrbeti za trg za svoje člane. Jasno je, da bo najpreje stopila v stike z ostalimi nabavljalnimi zadrugami, predvsemi z železničarsko nabavljalno zadrugo, ki bodo sigurno odjemalci pridelka članov čebelarske zadruge. Zato mora pa zadruga paziti, da bo prodano blago res prvovrstno, v lepih in dobrih posodah, tako da bo kupec z veseljem segel po medu. Dobro blago se samo hvali in obdrži svoj trg. Radi tega bo morala zadruga prevzemati v prodajo le prvovrsten med. Slabo blago se bo moralo pač zavrnilo.

Iz tu podanih kratkih premislekov mora biti vsakomur vsaj nekoliko jasno, da je čebelarska zadruga koristna in potrebna.

Zatorej železničarji-čebelarji vsi v čebelarsko zadrugo, kakor čebele v svoj panj in na delo za njo, skupnosti in sebi v korist!

M. F.:

Mimogrede

Delavnik, poln drobnega dela in dogodkov je pravo življenje. Gospodinja, od katere se zahteva toliko mnogostranskega znanja, občuti najbolj zahteve in vrednosti malega dela. Biti natančen v malenkostih, hkrati pa delati širokopotezno, je pa zelo težko. Koliko lažje se je dobro udeleževati v enem poklicu, torej biti dobra šivilja, uradnica, profesorica in podobno, kakor pa biti dobra gospa, gospodinja, žena, mati, kuharica, sobarica, perica, šivilja, vrtnarica i. t. d. vse v eni osebi. Pri tem tako različnem in tolikem poslu najde gospodinja kaj težko čas za stvari, ki bi ji bile potrebne za razširjenje duševnega obzorja. Zato pa mora biti kakor v vsakem obratu tudi v gospodinjstvu organizacija, da se ne trati čas z nepotrebnimi malenkostmi in da se vedo dobro ločiti važni posli od manj važnih ali celo nepotrebnih. Tako na primer je krpanje nogavic lahko važno, dočim je pletenje novih nogavic lahko nevažno.

Nekatere gospodinjice imajo navado, da si zabeležijo vse važnejše opravke. Ta navada gotovo ni slaba. To, kar moramo narediti in česar še nismo storili, nas zasleduje kakor slaba vest. Veliko manj časa nas stane, če kako stvar takoj naredimo kakor pa, če obremenimo možgane s skrbjo, ki nas neprestano mori. Oprostiti se moramo tudi vseh skrbi kolikor je mogoče, da nas brez potrebe ne teže in ne razburjajo. Vsa dobra dela si mora gospodinja najprej lepo razvrstiti, potem pa jih uvrstiti v delovni dan tako kakor uvršča umetnik drobne pisane kamenčke v mozaik.

Kako pomivamo?

Če bi vprašali žene, katero delo v gospodinjstvu je najbolj neprijetno, bi se gotovo večina njih odločilo za pomivanje. Jaz pa ne, ker mislim, da moramo ravno o delu, ki nam ni všeč, nekoliko premisliti, kaj bi se dalo napraviti, da nam ne bo tako prsteno. Če se malo potrudimo, bomo gotovo našli način za izboljšanje.

Ponavadi se še danes pomiva tako kakor pred dvajsetimi leti, saj se dobe še celo gospodinjice, ki so si nabavile celo moderno mizo za pomivanje, pa si ne znajo z njo dosti pomagati. V času, ko se že vse reformira, je treba pomisliti torej tudi na „reformo“ pomivanja. Brez dvoma so pri pomivanju neprijetnosti, ki se dajo odstraniti ali pa vsaj zmanjšati.

S pomivanjem izgubimo mnogo časa, saj pomivamo navadno trikrat na dan in če računamo, da je to na leto 1095 krat, si lahko mislimo, da

gospodinja, ki dela enomerno, tudi na času lahko precej prihrani. Dostikrat ima gospodinja posodo za pomivanje postavljeno na nizkem kuhinjskem stolu in zato se mora pri pomivanju globoko sklanjati. Umivalna miza oziroma stol mora biti torej dovolj visok. Novodobno gospodinjstvo priporoča celo sedenje pri vseh kuhinjskih poslih.

Če ni vse, s čimer pomivamo, torej posoda za pomivanje, pomivalka, kovinasta ali navadna, voda in drugo čisto, potem ne moremo niti lepo niti higijenično pomivati. Da pa bomo lahko z malim trudom hitro in dobro pomivali, moramo imeti tudi pri pomivanju neko metodo. Kakor vsako delo tako je tudi pomivanje odvisno od vaje, zanimanja in veselja delavke do dela.

K pomivanju se pravzaprav pripravimo že takrat, ko začnemo kuhati. Vsako rabljeno posodo moramo takoj napolniti z vodo, da se ne prisuše ostanki jedi. Razne drobnarije, zajemalke, žlice, tolkači, sita itd. naj se namočijo v vodi in če je mogoče takoj splaknejo, zbrišejo in denejo na običajno mesto.

Preden začnemo pomivali moramo najprej postrgati s posode ostanke jedi, da ne umažemo po nepotrebnem vode za umivanje. Postrgano posodo razvrstimo po vrsti in umazanosti. Tako razvrščeno, steklo, porcelan, postavimo poleg stola ali mize za pomivanje, da ni treba znašati z mize ali štedilnika posameznih posod šele med pomivanjem. Posodo, v kateri pomivamo, napolnimo malo manj ko do polovice z mlačno vodo, v kateri najprej umijemo steklo. Nato dolijemo vroče vode, dodamo še nekoliko dobrega mila, nikdar pa ne sode in umijemo vse po vrsti. Navaden pribor očistimo sproti s peskom. Umito posodo splaknemo v vroči vodi in jo pustimo, da se odteče. Za preprosto pravilno umivanje potrebujemo: en škaf za pomivanje, enega za splahovanje in večjo posodo za odtekanje. Najbolj praktična je seveda umivalna miza, ki je predeljena tako, da ima posodo za pomivanje, posodo za splakovanje in prostor za odtekanje. Po pomivanju se mora pomivalka, pa naj bo že bombažasta ali jeklena, dobro splakniti in posušiti. Torej tudi s pravilnim pomivanjem si prihranite trud in čas, ki ga lahko drugje uspešneje porabite.

Pulovri.

Razen sportnikom menda zima nikomur ni posebno prijetna, najmanj pa gospodinjam, katerim temeljito izprazni žepe. Pred njo se morajo varovati s kupi drv in premoga, z večjimi računi za razsvetljavo in obleko.

Kakor že par let sem, odkar se je pletenje tako razširilo, tako ji gre tudi letos nasproti cela armada pridnih delavk, oboroženih z dolgimi pletilnimi iglami in velikimi klobci volne. Že sedaj v jeseni je treba začeti pletiti razne nogavice, rokavice, šale, čepice itd. misliti moramo pa že na pulovre, ki nas bodo kaj kmalu prijetno greli.

Na roko pleteni pulovri iz sportne volne, ki se dobi v raznih barvah v naši prodajalni, so se zadnji čas zelo udomačili, ker jih ni posebno

težko delati, saj je poglavitno samo to, da znamo lepo enakomerno pletiti in da imamo dober kroj. Za navaden pulover se porabi 35 do 40 dkg volne. Če hočemo imeti pulover z barvastim vzorcem ali raznimi efektnimi progami, tedaj uporabljamo za te proge volno s svilo ali pa tudi svilo. Enobarven pulover je lep, če je pleten vzorčasto, ako je pa pisan, je pletenje lahko gladko. Navadno gladko pletenje pozna vsaka, ki plete, pripomnila bi samo to, kako se plete vzorec v barvah, ne da bi se pri tem poznalo, kje je dostavljena nit. Če gre vzorec preko celega prednjega dela, hrbta ali rokava, ni to nič težkega, ker se barvaste niti menjavajo na robu. Drugače pa je pri pulovrih, kjer se barve menjavajo na sredi dela, kjer je treba dostavljati tako, da se barvne niti ne mešajo, torej da se ne vidi, kako in kje je nit zadelana. Kjer se neha ena barva, niti ne smemo odtrgati, ker jo bomo rabili v drugi vrsti in zato jo preložimo samo na levo stran. Pletiti začnemo kar z drugobarvno nitjo, da se nam pa zanke ne zvlečejo, ovijemo nit nekajkrat okrog pletilke. Ta ovoj spustimo z igle, kadar dopletemo vrsto. Pri zmenjavanju niti položimo nit dokončane vrste pod nit prihodnje vrste in jo nekoliko zategnemo. Nit, ki je ne rabimo, visi na drugi strani.

Ako pletemo pulover po kroju, potem se navadno naredi vsak del zase, prednji del zase, hrbet zase in rokav zase. Izgotovljeni deli se potem polikajo in sešijejo na stroj ali na roko. Med pletenjem se mora paziti zlasti na rokavni in vratni izrez. Za rokavni izrez se morajo začeti pod roko zanke snemati, nakar se plete po kroju do višine vratnega izreza, od tam naprej se pa dela vsaka rama zase do konca. Rama se ne sme končati ravno, torej v eni vrsti, temveč poševno v dveh ali treh vrstah. Vratni izrez je lahko okrogel, koničast ali četrerooglat. Izdelati se mora s par vrslami malih kvačkanih stebričkov ali pa se obrobi z ozko posebej pleteno progo. Rokav se nasnuje po širini in plete od spodaj navzgor. Praktično je, če se naredi pri rokavu v zapestju malo višji rob (6 do 8 cm), pleten dve na desno dve na levo, ki se lepo prime ob roki, naprej se pa plete gladko. Dobro je, če s takim robom začnemo tudi prednji del in hrbet, zato da je pulover v pasu nekoliko stisnjen. Rokav se mora v višini komolca razširiti točno po kroju s tem, da se po potrebi v vsaki drugi ali tretji vrsti doda po ena zanka, dočim se morajo zgoraj zanke snemati, zato da dobimo rokav popolnoma po obliki kroja. Za pletenje so najboljše dolge jeklene igle, ki imajo na koncu kroglice, zato da z njih ne uhajajo zanke. Debelost igel se ravna po debelosti volne ali načinu vzorca. Pri izberi volne in vzorca na pisan pulover je treba imeti smisel in okus za mešanje barv. Če imamo za zimo en sam pulover, je boljše, če je v eni barvi, kajti kričeče pisanega se kmalu naveličamo. Ni potrebno, da je pulover že vzorčasto pleten, kajti prav lepo se barvasti vzorci, kakor proge, kvadrati, trikoti, cvellice in dr. izšijejo v križevatem ali navadnem vbo-
du na gladko pletenem enobarvnem pulovru, a barve se morajo vselej prav lepo ujemati.

Cvetlice in vaze.

Koliko lepote lahko prenesemo s cvetlicami z vrta, travnika ali iz gozda v sobo! Posrečen šopek je mala umetnina. Cvetlice moramo dati v vazo tako kakor rastejo v naravi. Kdor opazuje rastlinstvo v naravi, ne bo pogrešil, kadar bo treba za odrezano cvetje ali veje poiskati primerno vazo, ker s šopkom je treba prenesti v stanovanje pisano sliko iz narave. Za vezanje šopkov ni pravil, ker iz enakih rož ne moremo v isti vazi napraviti dvakrat enakega šopka, saj cvetje je tako različno. Pri uvrščanju cvetlic v šopek je treba precej čufa in okusa. Preden vtaknemo cvetlico med druge, si jo moramo dobro ogledati. Rast, barva in obleka cvetlice nas sili, da jo smatramo za osebnost in da izberemo primerno posodo zanj, ker se zdi, da ona to od nas molče zahteva, in če smo to storili, nam pokaže vso svojo lepoto in vse posebnosti, s katerimi jo je obdarila narava. Nekatere stoje ponosno in samozavestno in se postavijo s svojo strogo linijo samo v visoki vazi, druge tvorijo ljubke skupine v široki vazi, tretje pa vise v veseli razposajenosti preko roba nizke vaze. Kako žalostno je videti velikocvetne rože z golimi stebelci, stlačene v nizki široki vazi! Kakor v kepo stlačene strme topo v nas, životarijo in hitro ovenejo, dočim bi se v pravi posodi šele razcevele. Gozd in loka nam spomladi ponujata vse polno mačic za visoke vaze, za nizke vaze pa zvončkov, kronc, trobentic itd. Teloh se najlepše odraža v rožnati posodi, pljučniki pa v stekleni lilasti, ker to so odtenki njihovih barv. Vijolice so mične v porcelanu, zlasti v rumenem, zvončki pa v nežnozelenem. Enotno pa učinkujejo tudi skupine, kakor recimo skupine hiacint, tulp in narcis, zvončkov, vijolic in mačic, saj tako rastejo v naravi. Ravno tako je tudi z vsemi drugimi poletnimi in jesenskimi cvetlicami, pa naj že rastejo zunaj ali pa na vrtu. Tako naprimer je travniški šopek najlepši, če je pisan, same margarete so pa lepe tudi v skupini, a praproti ne bomo devali v travniški šopek.

Kadar režemo vrtno cvetlice za vaze, moramo paziti, da narežemo vselej take, ki so bile poprej dobro zalite, in pa take, ki se še niso popolnoma razcevele. Stebelca se odrežejo z nožem tako, da se naredi dolga poševna zareza, ali pa se konec stebela scefra ali nalomi zato, da cvetica lahko sprejema več vode in da ostane delj časa sveža.

Ker je vaza samo za to, da se vanjo devajo rože, ki so same dovolj dekorativne, ni treba da je vaza razkošna. Cvetlice, ki so na vazah naslikane, ne morejo nikdar doseči lepote živih, ki so v vazi, in zato so lepše gladke vaze. Ker je v naravi največ modrega, rumenega, rdečega in zelenega, se k šopkom podajo rjave vaze, pa tudi bele so lepe za žive barve cvetlic. Steklена industrija postavlja zadnji čas na trg modne vaze, ki imajo obliko steklenih krogel. Ta oblika je lepa in primerna za lokvanj in podobne cvetlice, ki rastejo tako v vodi, ne pa za tiste, katerim se morajo potrgati listi in peclji, da se lahko denejo v tako vazo. Prezreti pa tudi ne smemo, da imajo nekatere cvetlice poleg barve in duha tudi lepe

liste in stebila in vsemu temu primerno moramo torej izbrati vazo, da dosežemo harmonijo med naravo in umetnostjo.

Naša manufaktura.

Ali ste že bili v naši nanovo preurejeni prodajalni na Masarykovi cesti? Povedali smo že vam, da je razdeljena v tri oddelke, in sicer v manufakturo samo, v galanterijo, za čevlje pa je poseben oddelek.

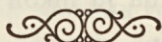
V prilичju, to je v prejšnji prodajalni, je oddelek za galanterijo, kjer so novi izložbeni pultji napolnjeni z raznim galanterijskim blagom. Prejšnji poslovni prostor pa je preurejen v prodajalno za čevlje. Opremljen je z novimi policami, ki so polne čevljev, domačega in tvorniškega izdelka. Tu lahko obuje vsak zadrugar za primeren denar celo družino. Njegova žena bo gotovo zadovoljna z nizkimi čevlji na zadrگو ali z jermenčkom, ki so v zalogah v vseh številkah in v raznih barvah, za dom pa dobi tudi usnjene copate, ki ji bodo prišle prav zlasti v jeseni in pozimi. Čevlji se v snežkah kaj radi odrgnejo in zato obuvamo vanje stare čevlje. To pa ni več potrebno, ker kupite lahko v zadrुžni prodajalni satenaste čevlje za sneške, ki so zelo poceni, ki ne kvarijo oblike snežk in ne trgajo nogavic. Pa tudi snežk samih drugje ni treba kupovati, saj ima naša prodajalna v zalogi damske in otroške sneške in tudi škornje samih priznanih tvrdk. Za otroke in za odrasle so v zalogi čevlji iz juhte z enojnimi in dvojnimi podplati, za tiste zadrugarje pa, ki potrebujejo posebno močne čevlje za na progo, so čevlji iz teletine. Pred mrazom in plundro pa vas bodo čisto gotovo obvarovali naši čevlji za trpež (gojzerji). Prav bi bilo, ko bi se tudi zadrugarji smučarji prepričali o dobri kvaliteti smučarskih čevljev. Telovadci, majhni in veliki, pa dobe v zadrुžni prodajalni tudi trpežne telovadne čevlje.

Nekateri zadrugarji se navzlic veliki zalogi in dobri kvaliteti ne morejo sprijazniti z narejenimi čevlji. Za take je v zadrुžni prodajalni čevljar, ki sprejema vsak torek popoldan naročila po meri.

V prvem nadstropju je oddelek za manufakturo, kjer dobe zadrugarji prav vse, kar potrebujejo zase in za družino. Za moške obleke so v zalogi razni angleški in češki kamgarni, sportno sukno in ševijoti, za zimske plašče razni dubli, za črne suknje pa marengo in palmerston.

Za službene plašče se dobi temno modro sukno v raznih kvalitetah, za smučarske obleke pa impregnirano sukno.

Za damske plašče vam nudi prodajalna modno blago vseh vrst, dalje razna sukna, težke ripse in pliš. Za na plašče dobite tudi kožuhovino. Zadrugarice opozarjam zlasti nato, da si ogledajo veliko zalogo žameta v raznih kvalitetah za navadne in za boljše obleke. Popolnoma novi pa so v naši prodajalni ovratniki za na ženske obleke, in sicer svileni in čipkasti.

Kar je prav in pošteno.

(Franceska narodna)

V neki vasi je živel vdova, ki je imela sina edinca z imenom Petiton. Dasi je štel že dvajset let, je bil taka nepokvarjena dobričina, da mu ga ni bilo para. Neštetokrat so ga hudobni ljudje že opeharili, on pa se zaradi tega ni nikdar razjezil.

„Ljubi moj sinko“, mu neki dan reče mati, „v Layracu je danes semenj. Pojdi tja in prodaj naša dva lepa vola. Ampak dobro si zapomni: ne zaupaj mešetarjem! Vole oddaj samo za lepe denarce.“

„Mati, storim, kakor velite. Koliko pa naj zahtevam za vole?“

„Boš že na semnju videl, po čem je živina. Zahtevaj pa zanje, kar je prav in pošteno.“

„Dobro, mati. Kar je prav in pošteno bom zahteval. Zanesite se name, ravnal bom popolnoma po vaši volji.“

Petiton si je še krepko podprl želodec, pripeljal vole, jih vpregel v jarem, se preoblekel, vzel volovko in odrinil na pot. Ravno poldne je zvonilo, ko je došel na semenj.

Kmalu ga ustavita dva mešetarja: „Bog te živi, Petiton! Koliko pa hočeš za vole?“

„Kar je prav in pošteno.“

„To je pa malo preveč.“

„Prijatelja, zahtevam samo toliko, kar je prav in pošteno; niti pare več ne manj.“

„Pa dobro, dragi Petiton. Kupiva tvoje vole. Udari, pa malo počakaj, da prineseva, kar je prav in pošteno.“

Mešetarja sta odšla in se kmalu vrnila vsak s papirnato vrečico v roki.

„Na, Petiton; tukaj ti dam, kar je prav. Samo glej, da ne izgubiš.“

„Na, Petiton; tukaj imaš, kar je pošteno. Samo glej, da ti nikdo ne ukrade.“

Nikar se ne bojta za to, prijatelja. Vola sta vajina. Želim samo, da jih dobro naprej prodasta.“

Mešetarja sta odšla z voloma, Petiton pa je krenil proti domu ves srečen in zadovoljen, da je prodal vole, kakor mu je mati velela.

Ko pa je mati videla, da je bil v vrečicah samo navaden papir, je od strahu vzkliknila:

„Zopet so te ociganili, Petiton! Samo moram to nesrečo toliko huje občutiti, ker sva ob naše vole in ves denar hkratu. Saj vendar nisi tako slabe glave, Petiton! Pojdi in skušaj, da vso reč popraviš. Samo glej, da te navihana mešetarja še bolj ne osleparita.“

Petiton si je vzel njene besede na moč k srcu. Nesreča ga ni potrla. Sklenil je, da se ne bo dal nikoli več prevariti, naj pride, kdor hoče. Tistima mešetarjema pa zagode, da ju nikoli več ne bo skominalo, da bi še kdaj ogoljufala njega ali druge.

Načrt za povračilo je imel kmalu gotov. Šel je in zaklal velikega ovna ter ga odrl na meh. Potem se je podal v šumo, ujel živega volka in ga oblekel v ovnovo kožo, tako da je bil volk dodobra podoben ovnu.

„Z Bogom, mati! Danes je semenj v Dunesu. Tudi jaz grem tja in posvetim fistima mešetarjema, da me bosta pomnila.“

„Pa dobro, sinko. In Bog s teboj!“

Opoldne pride s preoblečenim volkom na semenj in kmalu nameri na tista dva mešetarja.

„Bog te živi, Petiton!“

„In vaju tudi, prijatelja. Sta bila zadovoljna z mojimi voli?“

„Prav zadovoljna. Samo predrago sva ti jih plačala. Na vse zadnje pa sva vendarle dobila za nje, kar je prav in pošteno. Upava pa, da nama nimaš ničesar očitati, jeli?“

„Prijatelja, v resnici sta ravnala, kakor gre. Bog daj, da bi bili vsi kupci, kakor sta vidva.“

„Petiton, koliko pa zahtevaš za tega imenitnega tvojega ovna?“

„Prijatelja, veliko. Sta že kdaj videla tako lepo žival?“

„Resnica, Petiton. Krasna, močna žival je. Koliko pa hočeš zanjo?“

„Prijatelja, toliko kakor za voli: kar je prav in pošteno.“

„Petiton, vselej veliko zahtevaš!“

„Ampak, prijatelja, zahtevam samo, kar je prav in pošteno. Niti pare ne odjenjam.“

„Pa dobro, Petiton. Dobiš, kar zahtevaš. Oven je najin. Samo udari, pa počakaj, da greva in ti prineseva, kar je prav in pošteno.“

Mešetarja sta odšla in se kmalu zopet vrnila vsak s papirnato vrečico v roki.

„Na, Petiton; tukaj je, kar je prav. Samo glej, da ne izgubiš.“

„Na, Petiton; tukaj imaš, kar je pošteno. Samo pazi, da ti ne ukradejo.“

„Nikar se ne bojta, prijatelja. Oven je vajin. Želim le, da ga z lepim dobičkom naprej prodasta.“

Mešetarja sta odšla z ovnom, Petiton pa se je obrnil proti domu. Vso pot si je mel roke in govoril sam pri sebi: „Le zaprita doma volka v hlev.“

Mešetarja sta ga doma res zaprla v hlev. Volk pa se je kmalu izmotal iz ovnove kože in je podaval vse ovce. Ko sta drugo jutro mešetarja odprla hlevska vrata, je planil volk iz hleva in izginil v šumo.

„Zlomka, volk! In vse ovce je podaval. Petiton je naju dobro poplačal. Ampak mu jo pošteno zagodeva za to.“

Vzela sta vsak svojo palico in krenila za njim. Toda Petiton je bil oprezen. Še preden se je zdanilo, je poklical domačega psa Moureta. Ta pes pa je bil močna, prebrisana, dobro izučena žival, ki je vse, kar je gošpodar hotel, razumela in storila. Sploh je Mouret znal vse, samo govoriti ne.

„Pojdi sem, Mouret! V gosti dlaki na vratu ti skrijem tale s krvjo napolnjeni mehur. Prav zdi se mi namreč, da prideta dva mešetarja. Kadar

prideta, se delaj, kakor bi bil stekel. Jaz te potem pograbil in zasadi nož v ta mehur. Tedaj se narediš mrvega, ampak takoj zopet oživiš, brž ko izrečem besede: Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, oživi mi psa nazaj v življenje! Mouret je zalajal v znamenje, da ga je razumel.

Ravno poldan je zvonilo, ko prideta mešetarja do Petitonovega doma. Petiton ju je sprejel s hrastovo gorjačo v roki, kar je njuno jezo malce ohladilo.

„Bog vaju živi, prijatelja! Sta bila zadovoljna z ovnom?“

„Goljuf! Lopov!“

„Pomirita se vendar, človeka božja, sicer bo govorila moja palica. Poslušajta me: vrnil sem vama samo milo za drago. Saj poznata pregovor: Kakor ti meni, jaz tebi. Sedaj smo bot. Bojim se vaju ne. Ako pa je vaju volja, kar spoprimo se. Ako ne, pa si bodimo dobri in prijatelji.“

Take besede so mešetarjema kar sapo zaprle in šele čez nekaj časa sta odgovorila: „Pa dobro, dragi Petiton. Bodimo prijatelji.“

„Tako je prav. Sedaj pa pojdemo v krčmo, da utrdimo naše prijateljstvo.“

Mešetarja sta bila zadovoljna. Petiton pa je dal Mouretu dogovorjeno znamenje. Kakor bi trenil, je pes naježil dlako, obračal oči, molil jezik iz gobca in sline so se mu cedile kakor da bi bil v resnici stekel. Mešetarja sta od strahu prebledela kot zid. Petiton pa je pograbil nož, prijel psa za vrat in prerezal s krvjo napolnjeni, v gosti dlaki skriti mehur. Pes se je kakor mrtev zvalil po tleh.

„Prijatelja, sedaj pa že lahko gremo v krčmo, kakor smo rekli.“

In mahnili so jo v krčmo, sedli za mizo, pili in se živahno pomenkovali.

„Petiton, močan in korajžen malopridnež si, da veš. Steklega psa za vrat prijeti, pa ga zaklati! Kaj takega si ne upa živa duša.“

„Prijatelja, v veliki zmoti sta. Pri vsej tej stvari nimam kar nobene zasluge. Samo poglejta tale neznatni nož. Z njim lahko zakoljem vsako hudo žival, ne da bi se podajal v nevarnost. Z izgubo krvi mine tudi zlobnost in nevarnost živali. Ako jo hočem potem zopet oživiti, mi je samo treba, da ji pokažem nož in pri tem izgovorim besede: Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, daj, obudi mi žival nazaj v življenje!“

Žival pri tej priči vstane in postane krotka in pohlevna kot jagnje, ki je mesec dni staro.“

„Ampak, Petiton, ne brij vendar norcev z nama.“

„Če ne govorim resnice, prijatelja, pojdita z menoj in potem šele recita, da lažem.“

Vsi trije so se podali na kraj, kjer je pes še vedno ležal kakor mrtev. Petiton je stopil k njemu in izpregovoril: „Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, pri tej priči mi obudi žival v življenje!“

Kakor bi trenil, skoči Mouret na noge in začne gospodarju lizati roke.

„Petiton, nisi lagal. Prodaš tisti nož?“

„Čemu neki bo vama?“

„Dragi Petiton, ako je ta nož najin, je najina sreča gotova. Po semnjih pokupiva vse hude vole in krave, pa trmaste konje in mule. Potem jih s tem nožem pokoljeva, kakor si ti naredil s svojim psom, nato pa jih zopet oživiva, da bodo mirni in krotki.“

„Pametna misel to, prijatelja, ampak potemtakem je ta nož velike vrednosti. Tisoč zlatov mi dajta zanj.“

„Ej, Petiton, to je pa vendarle veliko prevreč.“

„Niti ene pare ne popustim. Ako mi do jutri zjutraj ne plačata toliko, pojdem sam po semnjih in bom delal, kakor sta vidva hotela, da bi obogatela.“

„Petiton, na tukaj imaš tisoč zlatov!“

„Tukaj pa imata nož. Zelim, da vama prinese vso srečo!“

Mešetarja sta odšla vesela kot ptička. Drugi dan, bilo je ravno Martinovo, sta na semnju v drugem mestu za ves svoj denar pokupila vse hude vole in krave ter vse trmaste konje in mule, ki jih nikdo drugi ni hotel kupiti. Na večer sta gnala vse te živali na travnik ob reki in jih poklala vse do zadnje. Žalostno je bilo videti, toliko živali ležati na okrvavljeni travi. Ko sta opravila krvavi posel, sta vzela zopet nož in izpregovorila: „Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, pri tej priči obudi najine živali nazaj v življenje!“

Toda živali se niso ganile. Iznova sta na vse grlo klicala: „Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, pri tej priči nama obudi živali nazaj v življenje!“

Toda vse klicanje je bilo zaman. Živali se niso ganile, dasi sta venomer obupno vpila: „Nož s črnim ročajem, nož z belim ročajem, hitro nama obudi živali nazaj v življenje!“

„Za vraga! Živali so mrtve in mrtve ostanejo. Uničena sva. Petiton je naju še enkrat poplašal. Ampak nikdar več!“

Mahnila sta jo nazaj k Petitonu, vendar sta sklenila, da ga to pot zalotita v postelji. Naklep se jima je res posrečil. Zvezala sta ga na rokah in nogah, ga vtaknila v vrečo in ga odnesla, da ga vržeta v vodo. Breme pa je bilo precej težko in do reke še daleč. Sredi pota že nista mogla več naprej. Zaradi tega sta nesla vrečo v bližnjo šumo, sama pa sta stopila v krčmo, da se odpočijeta in pokrepčata. Dotlej je bil Petiton v vreči ves čas pri miru, sedaj pa je začel na vse grlo vpiti: „Pomagajte! Pomagajte!“ Res ga sliši mlad človek, ki je gnal čredo prašičev skozi gozd in se približa vreči. „Kakšni lopovi pa so te vendar zašili v vrečo?“ je vprašal, ko se je Petiton izkobacal iz nje.

„Prijatelj, dva kraljeva hlapca sta bila, ki sta me hotela nesti k svojemu gospodarju. Hočejo namreč, da se oženim s kraljevo hčerjo, ki je lepa kakor dan in silno bogata. Jaz pa sem se zaobljubil Bogu, da ostane samec in zaradi tega ne maram za kraljevo hčer. Pa najlepša hvala, ker si me rešil!“

Pastirja pa obide pohlepnost in reče:

„Prijatelj, malo počakaj! Veš kaj, dajva zamenjati. Ti prevzemi mojih tisoč prašičev, mene pa zašij v vrečo; prav rad namesto tebe vzamem kraljevo hčer, ki je lepa kakor dan in silno bogata.“

„Ker ravno hočeš, ti prav rad storim to uslugo. Samo požuriti se morava; kraljeva hlapca prideta lahko vsak čas nazaj.“

Nekoliko trenutkov pozneje je pastir ležal zašit v vreči. Petiton pa je odšel s prašiči svojo pot. Ni še prišel daleč, ko sta se mešetarja vračala. Petiton je oprezoval, kaj bosta storila, ne da bi ga videla. Šla sta do reke, kjer sta na bregu naredila v vreči luknjo, potisnila skoz njo težak kamen in vrgla vrečo v vodo. Nato pa sta zbežala, kakor bi jima bilo tisoč vragov za petami. Ko je Petiton, ki je znal dobro plavati, videl, kaj se je bilo zgodilo, je skočil v vodo in rešil pastirja.

„Tisočkratna hvala, prijatelj, ker si me rešil! Ampak reči moram, da si mi obljubil vse lepšo usodo kakor me je čakala v vodi.“

„Dragi pastir, obljubil sem ti v dobri veri.“

„Saj ti ničesar ne očitam, ničesar ne štejem v zlo. Rešil si mi življenje in kot plačilo za to vzemi pet sto prašičev.“

„Prav rad, dragi pastir.“

Ko sta si razdelila živali, je vsak krenil svojo pot. Petiton se je napolnil ob reki proti domu, že čez uro hoda pa je nameril na mešetarja. Da ga ne bi spoznala, si je potegnili čepico čez čelo in globoko na oči.

„Bog vaju živi, gospoda!“

„Tebe tudi, dragi pastir. So te lepe živali tvoje?“

„Moje so, moje. Pet sto jih je.“

„Prijatelj, koliko si pa dal za nje?“

„Draga moja, dal sem, kar je prav in pošteno!“ je odgovoril Petiton in potegnili čepico raz čelo.

Mešetarja sta se od strahu zdrznila.

„Ne bojta se, prijatelja, nič žalega vama ne storim. Tudi sodnji vaju ne ovadim. Hotela sta me sicer vtopiti v reki, ampak to je bila moja sreča, dasi si vidva kaj takega še misliti nista mogla. Tam v reki je namreč na tisoče prašičev. Za enkrat sem jih vzel samo pet sto s seboj, vendar še nisem zadovoljen in pojdem še po nje.“

„Petiton, govoriš resnico?“

„Ako nočeta verjeti, pa ni treba. Tukaj vidita pet sto prašičev, ki jih ženem na semenj in prodam, potem se pa zopet vrnem po druge.“ Petiton je govoril tako prepričevalno, da sta mu mešetarja vse do pičice verjela in rekla:

„Petiton, tudi midva greva v reko in storiva kakor ti.“

„Vso srečo vama želim. Kar v vodo skočita; jaz bom takoj pri vaju ako bi se vam kaka nesreča pripetila. Plavati znam kot riba.“

Mešetarja sta šla in skočila v reko.

„Na pomoč! Pomagajte! Pomagajte!“ sta vpila mešetarja na vse grlo, Petiton pa se jima je smejal, da se je moral za trebuh držati.

„Sedaj pa imata navsezadnje, kar je prav in pošteno, da si bosta zapomnila, kdo je Petiton, katerega sta tako ociganila. Plavajta, ali pa vtonita!“ je zaklical za njima, ko ju je deroča voda nesla k drugemu bregu.

Mešetarja sta se tam rešila, toda nikoli več ni bilo slišati o njih. Petiton pa se je vrnil domov k materi in je živel bogat, srečen in zadovoljen še dolgo let.

Ina Slokanova:

Majdica.

Ljubkejša je od najlepšega serafa, ki ga je kdaj naslikal najznamenitejši slikar. Če jo vidiš, ti zatripa srce veselo kot ob pogledu na prvo cvetko pomladi. Njene živahne oči, frfotajoči kodri, jamici v licih, ljubki nasmeh! Je kot lepa, zaželjena pesemca o sreči. In mala Majdica je res kot pesemca, pesemca najslajše, najčistejše sreče mami, očku, stričkom in tetkam, ter sploh vsem, ki jo poznajo.

Pred štirimi leti se je oglasila štoklja prvič pri Zevnikovih in jim prinesla drobceno, rdečekeže dekletce, zaradi česar jo je srečni oče v šali imenoval Indijančico. Pa ta rdečica je kmalu izginila in Majdica je od dne do dne postajala bolj ljubka.

Zevnikova hišica stoji ob progi poleg drugih železničarskih hišic. Vsak dan drvi mimo nje vlak in sprevodnik Zevnik pogleda, če le utegne skozi okno vlaka, da z nasmehom in pogledom pozdravi svojo Majdico, ki se igra pred hišo. Saj jo ima tako rad, da bi bil najraje vedno pri njej, jo ljubkoval in se igral z njo. Pa tudi Majdica ima svojega očka zelo rada. Ko je bila še zelo majcena, jo je mama vselej, ko se je peljal očka mimo, nesla pred hišo in Majdica mu je mahala z okroglo ročico ter ga slovkovala klicala: Očka, očka!

Sedaj pa Majdica že dobro pozna očkov vlak in natančno ve, kdaj pride. Vsak dan ga že mnogo prej čaka pred hišo. S cvetkami v roki ali z velikim robcem maha očku v pozdrav.

Tako ga je čakala tudi nedavno. Tisti dan je imel očka god in Majdica ga je hotela posebno razveseliti. V hranilniku je imela dvajset dinarjev, ki so ji jih darovali strici in tetke, in ko bosta šli popoldne z mamo v mesto, bo za ta denar kupila očku za god nekaj lepega, zelo lepega, da bo vesel.

Sedaj pa je na vrtu natrgala rdečih nageljnov, da ga z njimi pozdravi in nestrpno čakala na vlak. Pa vlaka ni bilo in ni bilo — in prav danes ne, ko je imela ona tako lepe rdeče nageljne.

Vsa nestrpna je pozabila na očkovo svarilo in stekla na progo, da pogleda, če se že v daljavi vidi vlak. Tedaj pa je tik pred njo zahropla lokomotiva. Hotela je zbežati, pa se je spoteknila ob tirni prag in padla med tračnici. Hropeče kot grozna pošast je vlak zbobnel preko nje. Mati je vse videla skozi okno. Planila je pred hišo. Prepozno. Pred očmi ji je vlak pogazil otroka. Ledena groza ji je stisnila srce in ohromela telo.

— Majdica, Majdica! je zaječala in brez zavesti obslonela med podboji. Sprevodnik Zevnik je gledal skozi okno vlaka. Videl je nepremično ženo med vrati in se začudil. Zakaj se mu ne nasmehe, zakaj ga ne pozdravi kot vedno? In Majdica? Kje je Majdica? Grozna slutnja se mu je zagrizla v misel ter se iz hipa v hip razraščala.

Kje je Majdica??!

Najraje bi bil skočil iz drvečega vlaka.

Kje je Majdica??!

Ni je! Ni je! so rogajoče tolkla kolesa enakomerni takt. Vlak je drvel svojo dolgo, brezkončno pot . . .

* * *

Kakor bi spala je ležala Majdica med tirnicami. Kodri njenih lepih las so ji padli preko obrazka. V roki je krčevito tiščala peclje nageljnov, katerih rdeči cvetovi so bili zmečkani ter so ležali razstreseni daleč okrog.

Tako so jo našli prestrašeni sosedje. Ali je živa, mrtva? Nikjer ni bilo videti nikake poškodbe, nikjer kapljice krvi. Potipali so srce. Drobnost je utripalo. Živi, živi!

Prenesli so jo v hišo, kamor so že prej spravili onesveščeno mater. Ko se je nesrečna mati zavedla, je Majdica že ležala v sobi na postelji. Planila je k postelji, krčevito objela negibno telesce svojega otroka in zaihtela:

— Majdica mrtva, moj zlati, ljubi, edini otrok mrtev, kaj bo rekel oče, joj, joj!

Tedaj pa je Majdica drobno priprla oči, zganila z glavo in zastokala.

— Živi, ljudje božji, Majdica živi! se je vzradovala mati in tega kar sama sebi ni mogla verjeti . . .

Ko se je vrnil oče iz službe, je Majdica že mirno spala in mati se je smehljala potolažena. Saj je rekel zdravnik, da bo Majdica živela in kmalu ozdravila. Poškodbe nima, tudi notranjih ne. Glavica jo boli od prestanega strahu in ker si je pri padcu rahlo pretresla možgane. Mir mora imeti in nekaj dni v postelji ostati, pa bo dobro. Sreča v nesreči je bila da je Majdica tako majcena in je padla med tirnici in ne nanje.

Ko se je Majdica drugo jutro prebudila, jo je glava še precej bolela, vendar pa je bila njena prva misel očkov god. Sedaj ne bo mogla v mesto, da bi mu kaj kupila in očka bo žalosten, ne bo je poljubil in ji rekel, „ti moja srečica“. In bolečino te zavesti je občutila mnogo bolj kot pa ono v glavi.

Postala je žalostna in je razmišljala, kaj naj stori. Mama jo je tolažila in ji dopovedovala, da očka ne bo žalosten zaradi tega, pa Majdica se ni dala utolažiti. Končno se je odločila. Svoji beli muciki je zavezala rdeč trak okoli vratu, da je bila še lepša, hranilniček z denarjem pa je zavila v svileni papir. In ko je očka prišel, ga je skrivnostno poklicala k sebi:

„Na, očka, mojo muciko in denar, pa si za denar sam kupi kar hočeš, torte ali čokolado, sladoled ali čevlje, kar imaš raje. Samo žalosten ne bodi, ker ti ne morem dati kaj drugega.“

Zasmejal se je očka njenim iskrenim besedam in jo vroče poljubil.

„Kar imej muciko in hranilniček, Majdica. Jaz ne želim in ne potrebujem ne tort in ne čokolade, ne sladoleda, ne čevljev in tudi žalosten nisem, saj imam tebe, Majdica, ti moja ljuba, dobra srečica. Samo to mi moraš obljubiti, da ne boš nikoli več stopila na prago. Obljubiš?“

„Da, očka!“ je pokimala Majdica in se ga tesno oklenila okoli vratu.

R. Jagrovski:

ABC za naše ugankarje.

b) Ključ je pridejan: Primer: i č č v č

e v g v d

Ključ pove, v katerem vrstnem

i l e v e

Ključ: „Če uš . . .“

redu čitaš črke uganke, če so črke

v e a č o

abecede zložene v kvadrat 5×5 črk.

v č v i e

Radi boljšega razumevanja bomo črke označili z zaporednimi številkami

a₁₃ b₉ c₅ č₁ d₁₆ torej: i₁₃ č₉ č₅ v₁ č₁₆

e₂ f g h i₁₂ e₂ v₂₁ g₁₇ v₂₄ d₁₂

j₆ k l m n₈ i₆ l₁₃ e₂₅ v₂₀ l₈

o₁₀ p r s š₄ v₁₀ e₂₂ a₁₉ č₂₃ o₄

t₁₄ u₃ v₇ z₁₁ ž₁₅ v₁₄ č₄ v₇ i₁₁ e₁₅

NB: Črke ključevih besed smo debelejšje označili.

Rešitev: Več oči več vidi, več glav več ve!

c) Ključ je v naslovu:

Črkovna skrivalica: „Kjer . . .“

Čžfr pk žčupk žžkik ručfi.

Ključ k = r pove, kako nam je zamenjati črke torej k = r, l = s, m = š, n = t itd. Rešitev: Vsak je svoje sreče kovač.

Na tem principu je bila zložena tudi črkovna skrivalica „Breza“ t. j. brez a v 5. številki „Zadrugarja“; torej b = a, c = b, č = c itd. Da ti bo postalo očevidno, napiši enkrat abecedo brez a, spodaj pa polno abecedo, pa boš videl, kako so črke zamenjane.

Vabilo na ustanovni občni zbor

perutninarske zadruga drž. železničarjev, ki se bo vršil v nedeljo, dne 30. oktobra 1932 ob 10. uri v Ljubljani v prostorih glasbenega društva „Sloga“ v Ljubljanskem dvoru s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo pripravljalnega odbora,
- 2.) čitanje in sprejem pravil,
- 3.) volitev funkcionarjev,
- 4.) določitev delovnega programa zadruge in
- 5.) slučajnosti.

Vse železničarje, ki imajo priliko baviti se s perutninarstvom in vse ljubitelje perutninarstva vabimo, da se občnega zbora udeleže v čim večjem številu.

Pripravljalni odbor.

Prenočišča in prehrana zadrugarjev v Beogradu.

Savez Nabavljalnih zadrug v Beogradu je povečal v domu „Saveza Nab. zadrug“, Poenkareova ul. št. 21. prenočišča za 4 nove sobe (8 postelj). V prenočišču je sedaj skupaj 55 postelj, s katerimi je za enkrat mogoče zadovoljiti potrebe naših zadrugarjev.

Cena ležišč ostane ista kakor do sedaj: v sobi z 2 posteljama à Din 20.—; s 3 posteljami à Din 17.—; s 4 posteljami à Din 15.— za enkratno prenočevanje.

Savez je v isti zgradbi 1. oktobra t. l. uredil tudi zadržno menzo, v kateri se imajo pravico prehranjevati tudi vsi naši zadrugarji, kateri prihajajo iz drugih krajev v Beograd. Savez je ukrenil vse kar je bilo v njegovi moči, da nudi menza za čim manjšo ceno izdatno, zdravo in dobro hrano. Cene so sledeče: kosilo Din 8.—; večerja Din 7.—; kosilo v nedeljo Din 12.—; (kosilo in večerja mesečno Din 390.—; samo kosilo Din 240.—; sama večerja Din 180.—).

Zadrugar, ki se bo za časa svojega bivanja v Beogradu hranil v zadržni menzi in stanoval v Zadržnem domu, bo porabil za stanovanje in hrano samo Din 30.— 40.— dnevno.

Svetujemo vsem, da ob priliki bivanja v Beogradu izkoristijo te ugodnosti za sebe in svoje družinske člane.

Društvo |stanovanjskih najemnikov

se je osnovalo v Ljubljani dne 26. IX. t. l. kot paralelno gibanje, ki se širi po vsej državi, da zaščiti stanovanjske najemnike pred iskoriščanjem s strani hišnih posestnikov.

Program društva stanovanjskih najemnikov je v predvsem:

Društvo bo na merodajnih mestih z vso silo in vsemi sredstvi, ki so mu kot členu velike organizacije vseh stanovanjskih najemniških društev v državi na razpolago, zahtevalo:

1) Deložacije naj se na noben način ne dopuščajo v času od 1. XI. do 1. V. to je v zimski perijodi.

2) Najemnina se plačuje enomesečno in se po isti ravna tudi odpovedni rok na en mesec.

3) Vse pogodbe, s katerimi se je stanovanjski najemnik pred vselitvijo zavezal, da bo skrbel v svojem novem stanovanju za popravila in investicije, na svoj račun se proglase za neveljavne in za nadalje nedopustne.

Črkovnica.

(L. R.)

a	a	a	a	a
a	a	č	e	e
e	e	g	i	i
i	j	k	l	l
l	l	n	n	n
o	o	p	p	r
r	s	u	v	v
v	z	z	z	ž

del telesa
ptica ujeda
konec reke
slov. hribolazec †
delavec pri apnu
moško ime
razvalina
zajednica

Prva in tretja vrsta dasta pregovor.

Abecedni kvadrat.

(L. R.)

lo				
rj				
na				
am	e.	om	al uz	
de				
		Ma	ik	

Naše vojno brodovje.

(L. R.)

V Boki Kotorski so sledeče vojne ladje:

Podmornica „Nebojša“ Č₄

Podmornica „Junak“ Č₃

Torpiljarka „Hrabra“ A₂

Minonosec „Galeb“ C₃

Oklopnica „Hitra“ D₂

Naročena je še ena bojna ladja. Kakšno ime bo dobila?

Rešitev ugank v 9. številu „Zadrugarja“:

Računska: Noč ima svojo moč.

Črkovna podobnica: Pravic veliko, pravice malo.

Številnica: Volk dlako menja, čudi pa ne.

Prav so rešili in bodo nagrajeni: Rodič Jerica, Ljubljana; Jelenc Tone, Novo mesto; Habjan Stanislav, Mlačevo; Flis Drago, Hoče pri Mariboru; Pegan Olga, D. M. v Polju; Orešič Alojz, Maribor; Jug Milka, Novo mesto; Duh Ivan, Pobrežje pri Mariboru; Lenar Zvonko, Maribor in Robič Milan, Maribor.

Vsebina: Cilji nabavljajlnih zadrug (str. 289). — Mednarodni dan štednje (str. 291). — Vlasi iz Prage (str. 294). — Misli o imetju in lastnini (str. 298). — Umetno valjenje (str. 302). — Železničarji-čebelarji in čebelarska zadruga (str. 304). — Mimogrede (str. 307). Kar je prav in pošteno (str. 312). — Majdica (str. 317). — ABC za naše ugankarje (str. 319).

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolo-dvorska ulica 39. — Tiskarna „Sava“ d. d. Kranj. (Predstavnik: Janko Strnad.)

